

Novi Matijur

Leto X - Štev. 2 (219)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Cedad - Via B. De Rubeis 20
Tel. (0432) 731190
Poštni predel Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

Čedad, 31. januarja 1983
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 400 lir
NAROCNINA: Letna 6.000 lir
Za inozemstvo: 8.400 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Quindicinale
Za SFRJ - Žiro račun
50101-603-45361
«ADIT» DZS, 61000 Ljubljana
Gradišče 10/11 - Telefon 223023

Sped. in abb. post. II gr./70
Poštnina plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 15%
trgovski 200, legalni 300
finančno - upravni 250,
osmrtnice in zahvale 100,
mall oglasi 100 beseda.

10. ciklus Benečanskih kulturnih dnevov

Gospodarska vprašanja v središču pozornosti Marginalnost ali razvoj v naši bodočnosti?

Z uvodnim pozdravom profesorja Pavla Petriciga, predsednika študijskega centra Nediža, se je začel v petek 21. januarja v Špetru Slovenov 10. ciklus Benečanskih kulturnih dnevov, ki je letos posvečen gospodarski problematički in nosi naslov: «Benečija na razpotju: marginalnost ali razvoj?». V desetih letih so benečanski kulturni dnevi, s približno 70 predavanji, dali velik prispevki k spoznavanju razmer v Benečiji. Izbera predmeta — kriza gospodarskega sistema v katerem živimo — in njegovo obravnavanje iz različnih zornih kotov, s prispevki predstavnikov raznih socialnih skupin, od sindikalista do gospodarstvenika, od raziskovalca do politika, opozarjata, kot je dejal prof. Petricig, na kvalitetno rast delovanja študijskega centra Nediža in hrkati dokazujeta, da se slovenska skupnost vidim se pokrajine na zapira vase, da išče nasprotro s sodelovanjem Furlanov in Slovencev izhod iz gospodarske nerazvitosti.

Prisotne sta pozdravila tudi špeterski župan prof. Firmino Marinig in predsednik deželnega sveta Mario Colli, ki je pozitivno ocenil tako delovanje študijskega centra Nediža kot vseh slovenskih organizacij videmske pokrajine. Govoril je o možnosti, ki jih nudijo osimske sporazumi, deželni razvojni načrt, ponovno finansiranje popotresne obnove in drugi zakoni za razvoj Benečije in še posebej podaril pravico Slovencev do globalne zaščite, ki jim mora zajamčiti tudi gospodarski preporod.

Po uradni otvoritvi je nekaj misli o namenih pobude podala dr. Laura Bergnach, vodja ciklusa in predstavnica Slori, ustanove ki sodeluje pri organizaciji kulturnih dnevov. V Benečiji, je dejala, smo se že v preteklosti spoprijeli s tem, toda sedanja strukturna kriza, ki je zajela ves kapitalistični svet in povzroča določeno politično negotovost, zahteva bolj poglobljeno analizo. Poudarila je ekonomsko marginalnost teritorija, na katerem živimo, ki omogoča s svojo nerazvitostjo razvoj drugih področij (rezerva delovnih sil, na primer) in je omenila zakonska sredstva, ki na osnovi sodelovanja pokrajin in občinskih uprav, gorskih skupnosti ter sindikatov, lahko zagotovijo razvoj Benečije.

Sledili sta predavanji univerzitetnega profesorija in ravnatelja Sloriha Darka Bra-

tine in videmskega raziskovalca pri centru za ekonomske in socialne raziskave (CRES) Roberta Grandinettija, ki sta spregorila o modelih perifernega gospodarstva in v tem okviru o posebnosti dežele Furlanije Julisce krajine. Bolj teoretično je bilo predavanje prof. Bratine, ki je okviril vprašanje svetovne gospodarske krize, o kateri je težko govoriti ne le zato, ker je globoko vkorenjena v naši družbi in ji je težko predvideti rešitve ali nadaljnji razvoj.

Analitični modeli na katere smo se dosedaj naslanjali, je dejal, so namreč preveč shematični in zato nezadostni. Do šestdesetih let je vladalo prepričanje, da je naraven za vse države prehod od nerazvoja do razvoja. Danes, tudi na osnovi prepletanja in medsebojnega vpliva med razvitim in nerazvitim, se strokovnjaki zavedajo, da je ta analitični prijem neustrezen, saj je zaostalost nerazvih funkcionalna nadaljnje razvoju razvith. Bolj pravilno je govoriti o ekonomskih centrih in «robovih». Če se zaustavimo pri Italiji, ugotavljamo, je nadaljeval prof. Bratina, da je z gospodarskega vidika primer zase in še se ne ve, če je zadnja med razvitim ali prva med nerazvitim državami. V Italiji opažamo tri gospodarske ravni. Severo-zahod je centralno gospodarsko območje za katerega sta značilna močna prisotnost kapitala in visoka stopnja izvoza. Za severo-vzhod in središče lahko govorimo o periferičnem gospodarstvu, z nizko tehnološko stopnjo. Na jugu pa smo priča marginalnem gospodarstvu, kjer sta močno prisotni

V zanimivo debato, ki je sledila, so posegli mnogi med prisotnimi.
(j. n.)

RIASSUNTO

Gli incontri culturali «Benečanski kulturni dnevi» giunti ormai al loro decimo ciclo affrontano quest'anno la problematica economica, cercando di rispondere, con il contributo di diverse parti sociali, agli interrogativi che si pongono quando si vogliono individuare le prospettive di sviluppo per un territorio marginale come quello della Benecia.

Sui modelli dell'economia periferica e della specificità

regionale hanno parlato alla prima conferenza, venerdì 21 gennaio, a San Pietro al Natisone il docente universitario e direttore dello SLORI Darko Bratina e l'economista e ricercatore del CRES Roberto Grandinetti. Più di carattere teorico la relazione del prof. Bratina, che ha sottolineato non solo la complessità dell'attuale crisi strutturale, ma anche l'insufficiente dei modelli analitici finora utilizzati. Nella sua relazione il prof. Bratina ha dato alcune chiavi di

(Continua a pag. 2)

U Manzalu je nimer bolj teškuo ušafat djelo

Ekonomska kriza, dižokupacion in kasa integracion so besjede, ki jih nimer bolj pogosto čujemo tudi po naših dolinah. Pred kakim ljetom je še puno ljudi mislilo, da je kriza njejak, ki ne bo nikdar prišla do nas. «Djele ni manjka, bašta miet dobro voljo», ali pa «Naši ljudje so dobri djelovci, vsi jih majo radi in ne bojo nikdar prišli ob djelo», kduo ni ču takih besjed? Danes je malo takih, ki bi se upali tuole trdit in vsi vedo, da če je kak dižokupan ni samuo zak je ljen. Pa vseeno, ko smo se tjal pogovorit z djelovcem, ki so ga v Manzane jutra ašumli in že pred pudnevom licencial, nismo mogli prit do njega. Tisti, ki so nam o teli zgodbi pravli, niso tjal povjedat kamu se je zgodilo. Zatuo ki tisti dejelovec se

boji, da če bojo ljudje vjedel se mu bojo smejal.

Kak je situaciju du Manzane in kake težave maju naši djelovci smo vprašal Renzo Gariup, ki djela že 10 ljet du Laškem.

«Kar sem se vrnu iz Zviceri ni manjkovalo djela in so nas hodil gledat po hišah. Koriera je bla takuo puna, da od Klodiča naprej nas je stalo narmanj dvajst. Lani so zaprli du Manzane 1200 delovnih mest in tuole se pozna tudi tle par nas. Če se pelješ s koriero vidiš subit, kuo so se reči spremene, saj je sigurno 20 prostorov praznih. Pa ne samuo. Vsako jutro ko pridemo v koriero se štejemo, gledamo dos nas je ostalo. Danes se vsi bojmo. Pred 20 ali 30 ljet nisi ko napravu valižo in si šu po svjete, pa danes kam

poš?». Povjedau je tudi zakaj se lahko zgodi da tu tistem dnevnu ušafaš in zgubiš djelo. Tu fabrikah muorajo ašumit te prvo tiste, ki so vpisani v liste di collocamento kamuna kjer je fabrika, zatuole pridejo ljudje iz naših dolin zadnji na vrsto. «Trjeba je tudi povjedat», je jau Renzo Gariup, «da će te velikih fabrikah djelajo bolj pošteno, v te malih, ki so bolj artigianal te ličencijo brez bdnega problema od danes do jutre. Vjem za tri čeče, ki so ušafale djelo kup, ma so djelale vse tri samuo dva dni, dokjer ni gospodar zbral tisto, ki mu je šla narbuje prov. Žene in čeče pa donas ušafajo zelo, zelo teškuo djelo».

Smo ga uprašal tudi kuo je s sindikatom, če se naši ljudje borejo za svoje djelo. «Vsi smo vpisani v sindikat, pa le malo so košcient. Vsak skrbni samuo za se. Bojo se, da če ne bojo djelal ko živna, brez se oglednit ali pa zazvižgat, pridejo ob djelo, zatuoi ki jih ličencijo ali pa jih prisilijo se sami ličenciat. Rjes je, da nismo vajeni, ma ne samuo mi tudi lah, saj do danes ni bluo problemov, rjes je tudi da dok bo mo mučal in skrbjel samuo vsak za se, bojo djelal z nam, kar bojo tjal. Samuo če je union se kaj oteni».

Kar smo ga uprašal če vid kako šolusion, če misli da se reči pobuošajo, je Renzo jau: «Ist bi tokole odgovor. Kake rešitve vidijo iz tele krize tisti ljudje, ki so pobjeral firme in so podpisoval, da ne bi odprli tle par nas fabrik, še posebno tistih z mješanim kapitalom? Naj nam oni odguare».

SEJA TO SKGZ ZA VIDEMSKO POKRAJINO HOČEMO POVEDATI SVOJE PREDLOGE K ZAKONU O GOSPODARSKEM RAZVOJU (828) PREGLED PROGRAMA DELA ZA LETO 1983

Teritorialni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze za videmske pokrajino hoče s svojimi izvirnimi predlogi sodelovati pri končnem oblikovanju posegov, ki jih predvideva zakon št. 828, za gospodarski razvoj dežele. Izdelali bodo gospodarski dokument o poseghih, ki naj jih s pomočjo tega zakona vnesajo v razvojne načrte štirih gorskih skupnosti, na katerih živijo benečki Slovenci. Obenem pa zahtevajo pogovor s predstavniki

kom dejelnega odbora, da mu pojasnijo svoje specifične zahteve, tiste, ki jih izdelovalci posegov po zakonu 828 niso dovolj, ali jih sploh niso upoštevali.

Takšno stališče do v tem trenutku zelo pomembnega vprašanja so izoblikovali po dolgi poglobljeni razpravi, na seji TO SKGZ, ki jo je vodil predsednik Viljem Černo in v kateri so sodelovali Clavora, Bonini, Namor in drugi. V razpravi so pouparili, da bodo z delom pohitili.

neški Slovence niso povabili k sodelovanju, da bi jim omogočili predstavitev njihovih gospodarskih razvojnih pogledov. Poudarili so potrebo po vključitvi gospodarskega odbora TO SKGZ v to akcijo in opozoril na šibkosti gorskih skupnosti v iskanju dostopa do finančnih sredstev. Da bi jim pomagali, bodo zahtevali tudi sprejem pri gorskih skupnostih. Ker je čas samo do konca meseca, so se odločili, da bodo z delom pohitili.

V nadaljevanju seje so z zadovoljstvom sprejeli povabilo prirediteljev Dneva slovenske kulture v Kulturnem domu v Gorici, da ga izpolnijo s programom, ki bo odražal ustvarjalne napore beneških kulturnih društev. V tem programu bo Beneško gledališče nastopilo s ponosnim Cankarjevim Hlapcem Jernejem. Tudi govor o sedanjem pomenu Prešernova za zamejstvo in še zlasti za Benečijo bo delo predstavnika (Nadaljevanje na 2 strani)

Imprenditori, classe operaia, crisi industriale "LA CONTINENTAL"

Ritorniamo sui licenziamenti avvenuti durante le feste alla Continental, fabbrica metalmeccanica del Cividalese, che ha visto quaranta operai rimandati a casa perché la S.P.A. non esiste più, in quanto gli azionisti l'hanno disciolta o si avviano a farlo. Dramma sociale, direte voi, quaranta famiglie in difficoltà economica saranno costrette ad operare al di fuori di un posto di lavoro, in un periodo di grave crisi e di recessione. Sembra che tutto questo sia passato inosservato, ne hanno parlato in pochi, pare quasi che tutto si sia svolto di soppiatto, come un fatto di ordinaria amministrazione, forse per non far vedere quanto la nostra società democratica certe volte sa essere crudele, o forse e riteniamo sia la versione più veritiera, per non creare tensioni ed allarmismi e tutto potesse svolgersi in scioltezza, magari lontano dall'occhio malvagio del sindacato.

Gli azionisti, da Milano, perché da là sono partiti i telegrammi, con cui sono stati annunciati i licenziamenti, hanno applicato la giusta legge dell'economia: quando una fabbrica non rende e la-

vora in perdita, per cui è diventata un ramo secco, si tronca, si recide, per impedire una assistenza dannosa e antieconomica! Chi conosce quale mercato abbia mai avuto la Continental? Quali erano i suoi clienti, quale la sua consistenza patrimoniale e se ogni operazione è stata fatta proprio secondo le leggi di una sana economia di mercato, o invece non ci sono state speculazioni finanziarie o peggio ancora fughe di capitali e loro riciclaggi? Chi sa tutto questo! Solo la società che formula i suoi bilanci. Si dice che abbia ricevuto sovvenzioni pubbliche in varie forme: dal consorzio industriale, dalle leggi speciali sul terremoto, dalle varie finanziarie regionali. E di tutto questo a chi dovranno rendere conto? Al Tribunale fallimentare che prenderà atto di quanto è avvenuto e ne decreterà lo scioglimento? Siamo persuasi che tutto verrà fatto secondo lo scrupoloso rispetto delle leggi vigenti in materia. Siamo allora soddisfatti e recitiamo un requiem per quanto è successo.

Analizziamo il problema, sia da un punto di vista economico sociale e finanziario

e le varie componenti che hanno interagito in questa drastica soluzione. Dicono gli industriali e lo ripetono ogni momento, che le loro operazioni, anche se talvolta dolorose, sono effettuate per migliorare il contesto sociale ed economico della nostra società, per il bene di tutti. Sarà poi vero! In questo caso specifico sono state accettate in toto le tesi degli operatori che, oltre ad essere industriali poco seri si sono dimostrati anche avventurieri.

Accettiamo e diamolo per scontato che gli industriali operino secondo una sana economia di mercato, seguendo le classiche regole del profitto, dove gli ammortamenti, il capitale di rischio ecc., venga tenuto nella giusta considerazione, per cui momenti di congiuntura sfavorevole siano vissuti in un clima di grande serietà che salvi sia l'imprenditore che le varie componenti di questo apparato economico e sociale.

Scarcare la crisi esclusivamente sulle maestranze o sulle strutture pubbliche è poco serio, talvolta denota impreparazione imprenditoriale, scarsa sensibilità, arro-

ganza del proprio ruolo, aspetti negativi che la stessa Confindustria dovrebbe correggere o bandire dai suoi associati.

Ci chiediamo chi dovrà pensare a questi quaranta dipendenti e alle loro famiglie. La Confindustria no di certo. I vari enti assistenziali nemmeno, altrimenti gravano sulla spesa pubblica improduttiva e creano inflazione. A questo punto invochiamo il Miracolo o L'Onnipotente. Ritorniamo alla realtà dei fatti, decidiamo in modo serio e non demagogico di combattere sia l'inflazione ed anche la disoccupazione, discutendo in modo organico, senza prelusioni ed arroganza, sul costo del lavoro, sul salario degli operai, sugli oneri sociali, sulle varie fiscalizzazioni, sulla scala mobile, sul pensionamento sulle troppe diffuse invalidità. Siedano i Sindacati, la Confindustria, il Governo sia locale che nazionale ad un tavolo di consultazione, convinti e persuasi che ognuno di queste tre forze svolge un ruolo indispensabile nella nostra società e che nessuno è depositario di alcuna ricetta miracolistica e tanto meno delle verità. Forse troveremo risultati particolari e momentanei, tuttavia si avvierà un nuovo clima sociale foriero certamente di un processo produttivo rinnovato nei metodi, ma soprattutto nella mentalità. D. P.

CONVEGNO A TARCENTO DELLA COMUNITÀ MONTANA DELLE VALLI DEL TORRE

Recentemente (8 gennaio 1983) la Comunità Montana delle Valli del Torre ha organizzato un convegno sull'Economia ed occupazione nelle Valli del Torre.

Ai lavori sono intervenuti i rappresentanti delle forze economiche e sociali, amministratori, operatori economici, artigiani, rappresentanti delle forze politiche che hanno voluto conoscere il quadro dei fabbisogni occupazionali e delle prospettive che si aprono con l'approvazione della legge 828/1982 al sistema economico dell'area tarcentina e della montagna del Torre.

Dopo il saluto del Presidente della Comunità Montana p. a. Sergio Sinicco e la presentazione della relazione generale da parte del prof. Marzio Strasoldo dell'Università di Trieste, sono seguiti i contributi e gli interventi delle categorie economico-sociali degli industriali, delle piccole industrie, degli artigiani, del sindacato unitario, dei coltivatori diretti e di forze politiche che hanno richiesto investimenti per l'intera comunità secondo il bisogno.

Ha presieduto il senatore Claudio Beorchia ed ha concluso i lavori il Presidente della Giunta regionale avv.

Antonio Comelli.

Le relazioni ed il dibattito hanno evidenziato una preoccupante situazione economica ed un calo occupazionale non solo nelle aree marginali montane, ma anche in quelle economicamente forti. Infatti i tassi di disoccupazione sono tra i più elevati della provincia arrivando al 28,5 per cento dei disoccupati iscritti nelle liste di collocazione.

E' stato quindi sollecitato un coinvolgimento attivo delle amministrazioni per intervenire con i programmi di sviluppo predisposti tanto nel piano regionale quanto in quello provinciale e della stessa comunità, così da tradurre in progetti operativi i contenuti dei documenti istituzionali.

Sono state sollecitate deleghe nell'attuazione della legge 828/1982 ed adeguati finanziamenti per dare stabilizzazione alle attività produttive e quindi capire i fabbisogni occupazionali e richiamare iniziative che si collochino in settori economici diversi da quelli finora sviluppati nell'area, quindi sviluppare anche le località montane fino ad oggi escluse da qualsivoglia forma di sviluppo in-

dustriale - artigianale.

E' emerso che bisognerebbe offrire almeno 2 mila posti di lavoro che mancano, quindi almeno 200 unità annuali per realizzare una situazione di equilibrio, ossia contenere i flussi pendolari e migratori e da ultimo riassorbire la disoccupazione che si farà ancora più pressante via via che la ricostruzione andrà esaurendosi.

Le indicazioni fornite andavano dall'intensivo utilizzo delle risorse naturali, ambientali ed agricole esistenti, con gli allevamenti zootecnici intensivi, l'orticoltura, la valorizzazione delle risorse viticole di pregio, le attività di trasformazione dei prodotti del suolo nell'industria agro-alimentare, fino alle iniziative turistiche e all'utilizzo del patrimonio forestale.

E' stata valutata insufficiente l'attuale politica di incentivi, per cui sono stati richiesti interventi privilegiati ed agevolati soprattutto per la montagna, dove maggiori sono i costi e i bisogni, ma anche perché la Comunità Montana delle Valli del Torre, come area di confine, dovrebbe assumere un ruolo particolare nell'ambito degli accordi economici fra Italia e la vicina Repubblica di Jugoslavia, soltanto così è stato considerato possibile realizzare nelle aree confinarie, oggi maggiormente depresso e marginali, un adeguato interscambio economico-commerciale ed una nuova progettualità.

Si è cercato inoltre di definire la politica di sviluppo e di rinascita delle vallate montane nel quadro del «progetto montagna» richiesto dalla provincia nel suo documento programmatico e quindi sono stati formulati progetti finalizzati per superare le diseconomie con strumenti di incentivazione, assistenza e promozione.

La legge 828 sulla ricostruzione contiene delle novità che ne allargano i precedenti campi di applicazione e aprono nuove prospettive specie per le zone socialmente ed economicamente più degradate. In questo nuovo quadro occorrerà guardare anche criticamente alle esperienze fatte nella precedente gestione. Non si può infatti negare che vi sono state anche storture e palesi ingiustizie nella sua applicazione. Non sempre infatti, gli interventi hanno avuto come fine prevalente lo interesse della collettività, mentre si sono moltipliati i casi di finanziamenti individuali e dispersivi con evidente spreco del denaro pubblico. Basterà richiamarsi ai progetti sovradimensionati e alle troppe approvazioni acritiche, alla utilizzazione molte volte ingiustificata (1500 nella regione) di quella parte della legge 30 che prevede interventi per il recupero di beni ambientali di valore storico o tradizionale. Vi è poi la carenza di una efficace sovvenzione per le opere di completamento e finitura che lascia molte volte il danneggiato in balia delle banche.

Il rifinanziamento della ricostruzione offre un'occasione irripetibile anche per le Valli del Natisone e la dotazione di 200 miliardi per la sola montagna, in aggiunta ai 1.000 per lo sviluppo, da la rappresentazione finanziaria delle sensibili possibilità di operare in diversi settori. I finanziamenti dovranno essere quindi regolamentati secondo precisi piani di svilup-

polo di settore, puntando su interventi qualificanti e che si presentino come tali anche sul piano del confronto con le richieste delle altre nove comunità.

E' venuto quindi il momento di dare un segno delle nostre esigenze. Il legislatore ha previsto un settore di interventi per la cooperazione internazionale e questo va da noi utilizzato con richieste precise per la viabilità di frontiera, per gli incentivi per le zone industriali e per gli insediamenti a capitale misto italo-jugoslavo, per la realizzazione coordinata del comparto turistico-economico del Matajur, per lo sfruttamento delle risorse naturali, con particolare riferimento a quello boschivo, per l'utilizzazione dei pascoli, per gli scambi culturali, scientifici, ricreativi e sportivi.

Altri settori sono quelli già individuati nei programmi annuali e straordinari e negli stessi piani di sviluppo della Comunità montana, che però vanno resi concreti e calati nella fase progettuale. Sono problematiche che vanno certamente approfondate e verificate con l'apporto di tutte le componenti politiche-economiche e sociali della zona. Sarà comunque su questo terreno che la Comunità montana potrà affrontare in modo concreto la nuova fase della ricostruzione che dovrà essere anche quella dello sviluppo.

(Riassunto di un articolo inviatoci dal consigliere della Comunità montana avv. Giovanni Battocletti).

Seja TO SKGZ . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)
beneskih Slovencev.

Na seji teritorialnega odbora so se seznanili s programom letošnjega delovanja. Tako je Salvatore Venosi opisal premagovanje sedanjih težav za postopno obnovitev glasbenega delovanja, delovanja folklorne skupine in vodenja tečajev slovenščine v krajih Kanalske doline.

Luigi Paletti, predsednik folklorne skupine iz Rezije, je povedal, da se odpravlja

na gostovanje in Belgijo in da bodo kot vsako leto avgusta priredili vaški praznik. Pogovorili so se o svoj čas sprejetem predlogu za izdajo ciklostiliranega časopisa.

V razpravi o vprašanju sredstev množičnega obvezanja so sodili, da bi potrebovali raziskavo, ki bi odgovorila na nekatere vprašanja. Izrazili so zaskrbljenost zaradi upočasnitve postopka za sprejetje zaščitnega zakona in so zato menili, da bi morali nadaljevati obiske pri videmskih strankarskih voditeljih. Ob koncu so sprejeti nekatere obveznosti, ki jih imajo na Videmskem v zvezi z občnim zborom SKGZ, ki bo predvidoma v prvi polovici letašnjega novembra.

Konkretno so predlagali izkorisčanje naravnih virov za razvoj kmetijstva, zlasti živinoreje in ribištva, pridevanje hrane, izkorisčanje gozdnega bogastva in razvoj turizma.

Več skrbi bi morali posvetiti predvsem gorskim krajem, kjer so stroški in potrebe večji. Okrebiti bi bilo potrebno gorsko skupnost, ki bi zaradi svoje obmejne lokacije moralna opravljati izrazitejšo vlogo pri uresničevanju ekonomskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo.

RIASSUNTO

Il Comitato territoriale della Provincia di Udine dell'SKGZ - Unione economica culturale slovena, riunitosi il 19.1.1983 ha preso in esame l'attuale situazione economica e sociale della comunità

Zavod za slovensko izobraževanje v Čedadu obvešča, da je tudi letos na razpolago deset mest za udeležbo na seminarju

SLOVENSKEGA JEZIKA, LITERATURE IN KULTURE v Ljubljani (od 4. do 16. julija)

Interesente prosimo, da se osebno, pismeno ali telefonsko zglasijo v uradu zavoda, Ul. IX Agosto 8, Čedad, tel. 731386

Benečanski kulturni dnevi . . .

(Continuazione dalla 1^a pag.)
lettura della situazione economica nazionale, indicando la specificità regionale e al suo interno della Benecia. Partendo dagli stessi presupposti teorici il dr. Grandineti ha in modo approfondito analizzato lo sviluppo economico del Friuli dal dopoguerra ad oggi, individuandone gli elementi portanti e le inadeguatezze. Entrambi i relatori hanno sottolineato il ruolo che può e deve avere la regione nel riequilibrare e nel dare nuovo impulso allo sviluppo economico.

120 - letnica rojstva Ivana Trinka

Spodbuda za nov zagon pri našem delu

Pred 120 leti se je na Trčmumu rodil Ivan Trink, rodila se je osebnost, ki je bila zelo pomembna v kulturnem in političnem življenju naših dolin in ki je — to je za nas najpomembnejše — odločilno prispevala k ohranjanju identitete naših ljudi. In to kljub temu, da Trink ni neposredno deloval v naši beneški stvarnosti, da je večji del svojega življenja preživel zunaj Benečije. S svojim življenjem in delom, s svojo trdnodarnostjo in kulturno zavestjo, s svojo globoko in dosledno mislijo je omogočil, da so zrasle in se razvile številne druge, mlajše osebnosti, ki so prispevale k razvoju skupnosti in ki so vplivale tudi na mlajše rodove. Te osebnosti so bile spočetka predvsem iz duhovniških vrst, pozneje, v spremenjenih, čeprav še vedno težkih razmerah, pa tudi iz vrst drugih intelektualcev. Vsi ti so pripomogli, da se je kultura in zavest naših ljudi vedno bolj razvijala in poglabljala.

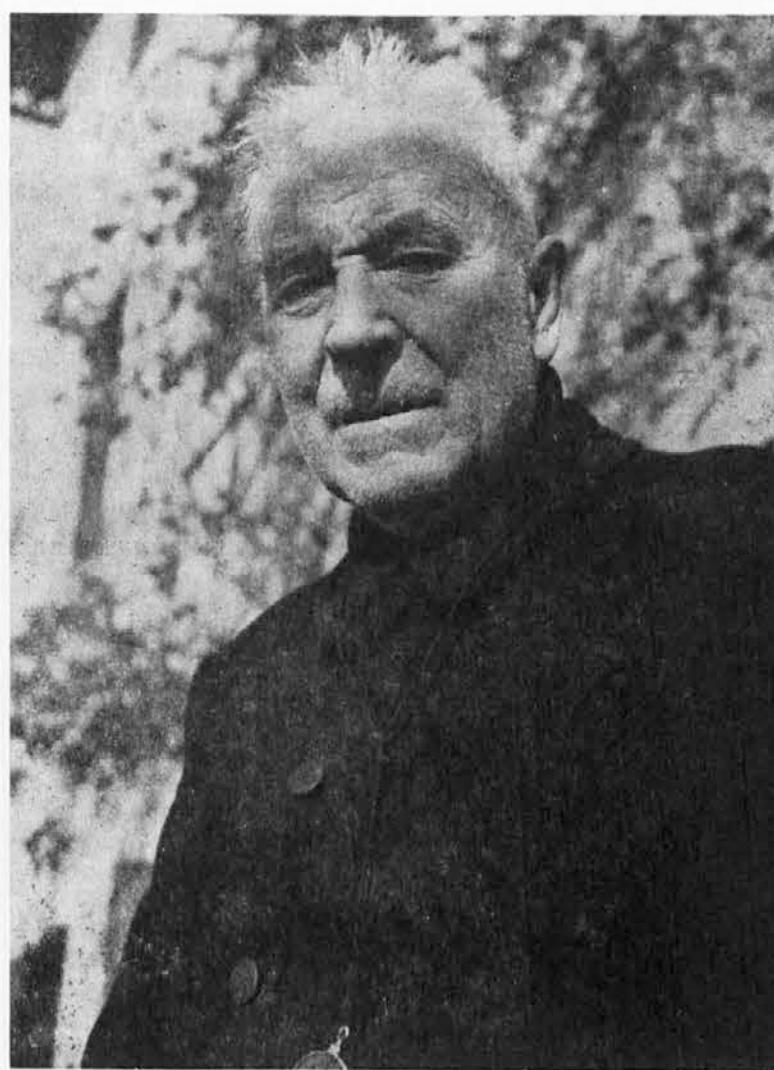
Trinkovo življenje je v bistvu soupadlo s časom, ko so beneški Slovenci doživljali najprej tih, potem pa tudi nasilno asimilacijo, ko so o priznanju kakršnihkoli narodnostnih pravic lahko sanjali le redki. Tudi čas po Trinkovi smrti je bil za beneške Slovence poln bolj ali manj težkih trenutkov, ki jih je bilo treba premagati, da je lahko prišlo do današnje rasti. In v tem boju smo se vedno sklicevali tudi in predvsem na nauk Ivana Trinka, ki je v za-

vesti ljudi pognal močne in globoke korenine.

Ta nauk, ki oznanja zvestobo svoji zemlji in kulturni, bratske odnose med ljudmi, naj bo tudi danes vzpodbuda, predvsem za mlade generacije. Naj se gibanje za ozaveščanje in zaščito beneških ljudi, ki ga je Trink tako močno in dosledno podpiral, še naprej razvija, da bomo dosegli tiste pravice, ki nam pritičejo po republiški ustavi in mednarodnih obveznostih. To je osnovni cilj, ki nam mora biti vedno pred očmi, ne glede na idejne in politične opredelitev vsakogar od nas.

Zato tudi ob 120. obletnici rojstva tega velikega sina beneške zemlje ne želimo zgolj proslavljaliti: obletnica naj bo predvsem vzpodbuda za nov zagon v našem delu, za povečano skrb za razvoj in boljše življenje na naši zemlji.

Beppino Crisetig

IVAN TRINKO ZAMEJSKI

Beneška Slovenija - pravljčni svet tam za gorami ob Nadiži in Teru in vendar nizza davnih stoletij, ko so naši pradedje pridriod seveda do Čedad in vzhoda do Vidna in strahovali Longanarde, dokler se niso z njimi poravnali in spriznili in je naš slovenski jezik vladal celo na dvoru čedajskih vojvod, kot priča Pavel Diakon, govorec o Gisuljovem sinu Rodualdu. Langobardov, že davno ni več, naš rod pa je ostal in živi še danes svoje slovensko življenje, čeprav je po letu 1866 odrezan od našega narodnega telesa.

Da je na mladega gimnazijca odlično vplival tudi starji kaplan Šempeterski, Peter Podreka, prvi beneški slovenski pesnik, priznava Trinkovo sam, ko priopoveduje, kako mu je posojal slovenske

ga njegovi rojaki volili in poslali v videmski pokrajinski zbor in še leta 1923 v izvršilni odbor ljudovcev — partito popolare, ki so ga visoko cenili, saj je bil mož na svojem mestu. Politično se je, seve, vedno udejstvoval kot zvest, lojalen italijanski državljan, skrbeč pa pri tem zlasti za dobrobit svojih ožjih rojakov.

Zivec na skrajni meji našega življa, se je Trinko vendar živo zanimal za vse naše

6. 2. 83 - Gorica, Kulturni dom, ul. Brass DAN SLOVENSKE KULTURE

posvečen beneški kulturi

Program:

- ob 16.00 otvoritev razstave knjig slike razstave beneških umetnikov fotografike razstave «Izseljenec Nadiških dolin»;
- ob 17.00 govor predsednika TO SKGZ za Videmsko pokrajino prof. Viljema Černa nastop Beneške folklorne skupine, pevskega zabora Rečan in Beneškega gledališča z dramo: Hlapec Jernej

knjige in ga navduševal zanje. (Cf. Mohorjev koledar za leto 1924).

Po končanih gimnazijskih študijih je vstopil Trinko v videmsko bogoslovje. Preden je bil posvečen, je moral 1886 odslužiti še vojake, nakar je še isto leto, 20. junija pel v domači vasi novo mašo «z nemalim veseljem, povzročenim iz več razlogov, med katerimi ni bil zadnji, da je v oni priložnosti triumfiral slovenska ideja. Počastili so ga na njegovih «ocjetih» s slovenskimi pesnimi, izmed katerih je bilo troje v Vidmu tiskanih (Rutar 176).

Novomašnik Trinko ni šel v dušno pastirstvo. Poklicali so ga v videmsko nadškojsko semenišče za prefekta, kjer je postal čez štiri leta profesor škojske gimnazije, pozneje pa profesor filozofije in teologije v bogoslovju, kar je še danes.

Kaj pomeni Trinko kot vzgojitelj in profesor v dobi skoraj pol stoletja, ve oni, ki je kdaj hodil po Beneški Sloveniji. Pa se ni udejstvoval naš jubilant samo za katedrom, tudi kot politik je mnogo, mnogo koristil svoji ožji domovini. Ponovno so

slovensko kulturno gibanje. Mnogi se ga gotovo še spominjajo s predvojnimi katoliških shodov in velikih zborovanj naše Dajaške zveze v Ljubljani.

Potem, ko se je naučil «malce» slovenščine, je Trinko že leta 1884 priobčil v Ljubljanskem Zvonu nekaj pripovedk kot «Narodno blago iz Beneške Slovenije», na slednje leto «Pesmi beneškega Slovence» pod pravim imenom, poslej pa je pel kot Zamejski ali pa pod šifro I.T. ali D.I.T. Oglasil se je tudi v «Slovanu», ki sta ga izdajala Hribar in Tavčar, in v «Domu in svetu». Leta 1897 so izšle v Gabrščkovi «Slovenski knjižnici» (snopič 60-61) v Gorici «Poezije. Zložil Zamejski».

Kritika je te pesmi sprejela hladno, čeprav bi jih bili lahko še danes v novi izdaji veseli. Izza tega leta se Zamejski ni več oglašal v naših revijah s pesmijo — gojil jo je sicer še, vsaj prigodniško, kot vemo — zato nas je pa vodil s spremnim perešom po svoji ožji domovini. Že leta 1890 je v Ljubljanskem Zvonu opisal življenje Petra Podreke, ki se ga je

Točno pred petdesetimi leti, ko je Ivan Trinko slavil svojo sedemdesetletnico, je dr. Joža Lovrenčič, pesnik in kritik, v ljubljanskem listu Slovenec objavil sledenči članek o Ivanu Trinku. Zdi se nam, da je ta prispevek lahko zanimivo branje tudi danes.

PROSLAVA 120-LETNICE ROJSTVA MSGR. IVANA TRINKA

Beppino Crisetig: "Najbolje se spominu Ivana Trinka oddolžimo, če pokazemo, kako živa je njegova gorica.."

«Pred 120. leti se je v Trčmumu, vasici pod Matajurjem, rodil msgr. Ivan Trink, naš največji človek, po katerem se imenujeaškulturno društvo. Mislim, da se ga bomo najbolje spomnili tako, da ob tej priložnosti spregovorimo po našem takoj pokazemo, kako živa je slovenska gorica, katera je tako ljubil, da živimo in se ravnamo tako, kot nas je učil, kot je pridigal in kot je delal za časa svojega plodnega življenja». S temi besedami je predsednik Kulturnega društva Ivan Trink prof. Beppino Crisetig začel proslavo, na katere so odprli slikarsko razstavo beneških slikarjev. Ob tej priložnosti je nastopil pevski zbor Pod lipo iz Barnasa, ki ga vodi Nino Specogna. Prebrali so tudi nekaj Trinkovih pesmi.

Kulturno društvo Ivan Trink je najstarejše društvo

vo v Benečiji. Njegovi ustanovitelji so si izbrali to ime zaradi tega, ker je bil msgr. Ivan Trink že za časa svojega življenja največja do takrat živeča osebnost na cerkvenem, kulturnem in družbeno-političnem področju Beneške Slovenije. Ustanovitelji društva so si Ivana Trinka vzeli za vzornika, po katerem so se hoteli zgledovati v njegovem odločnem boju za pravice svojega ljudstva, v težkem boju proti raznarodovanju, ki je bilo še posebno kruto v zadnjih letih njegovega življenja.

Če danes lahko govorimo o dvajsetih beneških kulturnih društvih, če lahko govorimo o procesu identifikacije, kakršnega v Benečiji doslej še ni bilo, če lahko govorimo celo o pluralizmu in o plemenitem tekmovanju pri oblikovanju sodobne podobe kolektivnega subjekta, kakršen so postali Slovenci na Videmskem, tedaj gre zasluga vsem tistim, ki so vztrajali v vrstah društva Ivan Trink in ki so sodelovali v pobudah, porajočih se zaradi trdne smere, ki si jo je začrtao to društvo.

Prireditelji proslave 120-letnice rojstva Ivana Trinka so imeli za potrebno, da prikažejo samo en del kulturnega vtripa Benečije, in sicer da predstavijo slikarsko ustvarjalnost članov društva beneških slikarjev. Ne želeli bi se spuščati v strokovno oceno razstavljenih del (ki bi bila prav gočovo povhvalna).

Pač pa želimo navesti imena razstavljalcev: Osgnach, Zompicchiatti, Carlig, De Vora, Dorbolò, Fabbro, Jaucuzzi, Maruska, Chiabai, Pauluzzi, Petricig, Vogrig.

Specognev zbor sestavljen iz samih mladih fantov in deklet je s svojimi svežimi glasovi izredno lepo izvedel svoj program, v katerega so vključili tudi Trinkovo pesem, ki jo je pevovodja sam uglašbil. Trinkove pesme sta nato prebrali Loredana Vogrig in Marina Krajnčič.

Ob tej priložnosti se je zbral v prostorih društva lepo število naših ljudi, med katerimi je bilo tudi nekaj za slovensko stvar odprtih Italijanov. Poleg predsednika TO SKGZ prof. Viljema Černa nastop Beneške folklorne skupine, pevskega zabora Rečan in Beneškega gledališča z dramo: Hlapec Jernej

Trinko je tudi izvrsten prevajalec. Ob Prešernovi stoletnici je prevedel nekaj njegovih pesmi v italijansčino, prej pa je že seznanil italijansko javnost, ki se je zanimala za naše slovstvo, s Stritarjevim «Gospodom Mirodolškim». Italijanom je tolmačil tudi lepote ruskih pisateljev, tako Gogoljeva Tarasa Buljba».

Trinkovo znanstveno delo nič manjše. Dolga je vrsta njegovih filozofskeh, teoloških in historičnih razprav, ki jih je napisal v latinskem in italijanskem jeziku. Da bo slika našega jubilanta popolna, kolikor jo moremo podati na tem mestu, naj povemo še, da je Trinko tudi slikar.

Ob sedemdesetletnici, ko se bodo zbirali okoli svojega očeta rojaki v Beneški Sloveniji, se častljivega jubilanta s hvaležnostjo in ljubezni spominjam tudi mi, žečeš mu, da bi ga ljubi Bog ohranil še in še v blagor mладini in narodu, iz katerega je izšel in ki bolj kot kdaj potrebuje v teh časih preizkušenih mož vzornikov.

Točno pred petdesetimi leti, ko je Ivan Trinko slavil svojo sedemdesetletnico, je dr. Joža Lovrenčič, pesnik in kritik, v ljubljanskem listu Slovenec objavil sledenči članek o Ivanu Trinku. Zdi se nam, da je ta prispevek lahko zanimivo branje tudi danes.

120-letnica rojstva msgr. Ivana Trinka

Na pobočju Matajurja sredi gromov in neurja se razraslo je drevo, vrh dosegne mu nebo. Let 120 je minilo, kar je seme rahlo vzkliklo, v zemljo korenine gnalo, s silno se močjo obdalno. V trdnega drevesa senci zbirajo se zdaj Slovenci, čutijo ponos in moč, ne umori jih črna noč. Ivan Trinko plemeniti, Ivan Trinko mož častiti, budi vedno varuh, vzor sinov tvojih dragih gor.

Štefan Tonkli

Zahvala izvajalcem programa Dneva emigranta

Slovenske kulturne organizacije videmske pokrajine se zahvaljujejo vsem nastopajočim na kulturnem programu letosnjega dneva emigranta:

Battoia Stefania
Blasutig Marino in ansambel
Cerno Boris
Cerno Igor
Checco in ansambel
Cernotta Franco
Del Medico Ivan
Qualizza Guido
Saffigna Claudia
Saffigna Fabrizio
Tomasetig Anita
Posebna zahvala naj gre režiserju Adrijanu Rustedtu, članom Beneškega gledališča in zborni Rečan in vsem tistim, ki so s svojim delom prispevali k uspehu prireditve. Zahvaljujemo se tudi fotografksemu krožku društva Rečan za slikarsko razstavo «Izseljenec Nadiških dolin».

S. Pietro al Natisone

Suggestivo incontro di Natale alla Scuola Media

Rinnovando una antica consuetudine, i ragazzi della Scuola Media di S. Pietro al Natisone si sono ritrovati fra loro e con i professori ed i genitori nell'atrio della Scuola per scambiarsi gli auguri di Natale con canti, recite e brani musicali.

mi brani musicali creando un'atmosfera altamente suggestiva e perfettamente intonata al Natale.

A conclusione ognuno degli anziani ha ricevuto un dono natalizio da parte dei ragazzi.

Povzetek v slovenščini

Po stari in dobri navadi so se dijaki nižje srednje šole v Špetru srečali s profesorji in starši in si ob petju, deklamacijah in glasbi izmenjali božična voščila.

Dogodku so prisostvovali tudi upokojenci, ki živijo v domu počitka.

Njim so dijaki priredili prisrčen sprejem. Poleg dijakov sta se pri organizaciji božičnega srečanja angažirala prof. Specogna, profesor glasbene vzgoje in veroučitelj prof. Luciano Slobbe.

Pevski zbor sestavljen iz 180 diakov je pod vodstvom pevovodje Specogne v desetih pesmih obisal božično zgodbo.

Z recitacijo Sanje matere Marije so dijaki prvega razreda prikazali protislovje med konzumističnim božičem in dramo številnih ostarelih oseb v naših dolinah, ki so pozabljene od vseh, čeprav so vse svoje življenje posvetile družini in delu.

Te sliep an lumin

Tele krat san veriezala an kos od adne figurine, ki so jo publikal malo cajta od tegă ta na nekin gior-

nale. Tel giornal nan pošljajo na duom po puošt, za nas parpričat, de te po naših dolinah niesmo Slovjenj, ma vsi — a ja ben nu — smo že ratal Lahi.

Nič manj, ku tisti, ki živijo tau Majane al du Cervignane. Zato tu teli figurin vidimo adnega človeka (ja, sa zgleda mlad an zdrav), ki v bielin dnevnu an z luminan tu rok, ku Diogene, gleda an išče Slovenje v Benečiji.

Ce bi biu tle kajšan Slovjenj, ja, lahko bi bluo ga ušafat an ne samuo tu bielin dnevnu an z luminan, ma tudi po noč an brez lumina.

Kaj nas če tela figurina podučit? Ce učit nas an Furlane, de tle v Benečiji (al, recimo, v Slavoniji) nie muoč Slovjenju ušafat.

Kajšni, misnejo tisti od giornala, popijo tudi telo. Sada jest san pa lepou telo figurino pogledala an zato san jo veriezala za vas. Poglejta tudi vi.

A ja ben nu!

Kuo more tel mladenč ušafat Slovjenje (al kiek druzega), če na počesse lase proč taz oči?

Nie ki, slipepu človeku nie h nucu obedan lumen an tisti, ki maži, je glih ku, de bi biu sliep an še hujš.

MJUTA POVASNICA

Interpelaciji svetovalca Battoclettija

Svetovalec gorske skupnosti Nadiških dolin odv. Giovanni Battocletti je postal predsedniku vprašanje v zvezi z revijo Valli del Natisone, ki jo izdaja gorska skupnost. Svetovalec Battocletti sprašuje, če nameravajo ustavnosti uredniški odbor revije, da bi razširili sodelovanje in zagotovili objavljanje vseh stališč. Nadalje želi izvedeti za kriterije pri urejevanju revije in za pooblastila odgovornega urednika glede objave prispevkov.

V drugemu vprašanju na-

slovljenem na predsednika Giuseppe Chiucha svetovalec Battocletti vprašuje, če bodo ustanovili prosti cono, ki jo predvideva osimski sporazum, tudi na obmejnem področju videmske pokrajine.

V tem smislu so komunisticni poslanci Baracetti, Cufaro, Bottarelli, Colombo in Migliorini decembra 1982 predložili v poslanski zbornici ustrezen zahtevo.

Svetovalec Battocletti zahteva, da to vprašanje vključijo v dnevni red skupščine gorske skupnosti.

Nella foto un momento della presentazione a Suzzara (Mantova). Da sinistra: l'on. Renato Sandri della Commissione Esteri del PCI, l'editore Bottazzi, il sindaco Giroldi, Pinuccia Politi che ringrazia il pubblico, lo scrittore Dino Villani, l'on. Antonino Zaniboni della D.C. consigliere particolare del segretario del partito Ciriaco De Mita.

REGIONE

Ricostruzione e sviluppo; una torta che fa gola

Per la nostra Regione per l'anno nuovo ci è stata preparata una bella torta: lo Stato ci ha infatti assegnato quasi tremila miliardi per completare la ricostruzione nelle zone terremotate e per lo sviluppo. A questi si aggiungono i miliardi. 325, del trattato di Osimo, che dovrebbero essere tutti spesi a Gorizia e Trieste. Circa 1.200 miliardi dovranno essere destinati alla ricostruzione «fisica» (finire le riparazioni, fare le case nuove e le varie opere pubbliche) e circa 1.000 miliardi saranno destinati allo sviluppo.

Sorgono ora diverse questioni: dei 1.200 miliardi per la ricostruzione posto che abbiamo in Friuli ancora 20.000 baraccati, basterà la fetta? Dove investire i 1.000 miliardi dello sviluppo? Senza addentrarci nelle pur interessanti disquisizioni interpretative della legge 828, notiamo subito che tutti si fanno avanti per avere il loro pezzo di torta: gli industriali, gli artigiani, i coltivatori, le varie amministrazioni, ecc. ecc.

Non dobbiamo invece dimenticare che i 1.000 miliardi sono destinati: primo, per lo sviluppo delle zone montane terremotate; secondo, per la rinascita economica dell'area colpita dal terremoto; terzo, per le aree in crisi.

La Regione, alla vigilia delle elezioni, vuol tenere in pugno la gestione dei fondi, le comunità locali spingono per realizzare i propri progetti, spesso assolutamente fuori posto. Allora? Via, dunque, con le proposte concrete della Comunità, su veri progetti di sviluppo e non su espedienti ed inghiottiti, e quindi una scelta seria perché con questa manna, cui pochi credevano fino a poco più di un anno fa, nelle nostre povere vallate si potrebbe davvero cambiare pagina. Fuori, dunque, con i piani di sviluppo: aspettare, ormai, è politicamente «criminoso».

RUSCA

Cosa la Regione pensa di spendere per la ricostruzione?

	in miliardi				
	1982	1983	1984	1985	Totali
Spese generali	37	32	29	22	120
Riparazione abitazioni	160	120	100	70	450
Ricostruzione abitazioni	100	100	120	130	470
Opere pubbliche	53	48	41	38	180
Totali	360	320	290	260	1220

"Tra due bandiere", di Pinuccia Politi presentato all'Italia-URSS

All'associazione Italia-URSS di Udine è stato presentato il Libro «Tra due Bandiere» di Pinuccia Politi, ovvero i rapporti italo-jugoslavi nella esperienza di una giornalista italiana collaboratrice di Radio Koper-Capodistria. Il libro, che, fino a questo momento, ha ottenuto un notevole successo nelle varie città italiane dove finora è stato presentato, si avvale della prefazione del noto critico e scrittore milanese Dino Villani ed è edito dalle Edizioni Bottazzi di Suzzara (MN).

Alla presentazione di cui sopra, che è avvenuta nella

sede dell'Italia URSS in V. De Rubeis 21, hanno preso la parola l'on. Giulio Colomba, il Presidente dell'ANPI regionale Federico Vincenti, il direttore di Radio Koper-Capodistria Milan Vergan, il vice-direttore Janko Tedeško e il responsabile del programma italiano Manlio Vidovich; è stata, inoltre, presente l'autrice, che ha concluso la presentazione, ringraziando i numerosi intervenuti, mentre il segretario dell'Italia-URSS Carlo Pellegrini ha consegnato dei simpatici omaggi sia agli italiani che agli jugoslavi, a ricordo della serata.

Benečanski kulturni dnevi
1983

Benečija na razpotju:
marginalnost ali razvoj?

3 - 21.2.1983

PAOLO LEON

Ordinario di economia presso l'Istituto Universitario di Architettura di Venezia - Docente presso la Scuola Superiore della Pubblica Amministrazione di Roma Redni profesor ekonomije na univerzitetnem inštitutu za arhitekturo v Benetkah - Predavatelj na visoki šoli za javno upravo v Rimu

FERRUCCIO CLAVORA

Ricercatore presso lo SLORI - Istituto di ricerche sloveno - sede di Cividale Raziskovalec pri Slovenskem raziskovalnem inštitutu SLORI - sede v Čedadu

LIVIO TAMARO

Direttore generale della FININD - Finanziaria Industriale S.p.A. di Pordenone Generalni direktor FININD iz Pordenona

ACCUMULAZIONE, INVESTIMENTI E CREDITI: PROSPETTIVE DI SVILUPPO INTERNAZIONALE DI UNA ECONOMIA INTERNA AL GRUPPO DELLA MINORANZA AKUMULACIJA, INVESTICIJE IN POSOJILA: PERSPEKTIVE MEDNARODNEGA RAZVOJA MANJŠINSKEGA GOSPODARSTVA

4 - 4.3.1983

MARIO BURBA

Presidente dell'Associazione Piccole Industrie di Udine Predsednik Združenja malih industrij v Vidmu.

ROBERTO MOROS

Presidente della Lega delle Cooperative regionali Predsednik deželne Zveze zadrug

GIANNI BRAVO

Presidente della Delegazione Friulana della Camera di Commercio Italo-Jugoslava Predsednik furlanske delegacije pri Italijansko-jugoslovenski trgovinski zbornici

MILAN ŠAMEC

Vice-presidente della Camera economica della Slovenia Podpredsednik Gospodarske zbornice SR Slovenije. LIMITI E POSSIBILITA' DELL'AZIONE IMPRENDITORIALE E COOPERATIVA SUL TERRITORIO

5 - 18.3.1983

Tavola rotonda con i segretari regionali dei partiti Okrogla miza z deželnimi tajniki političnih strank PIANI REGIONALI DI SVILUPPO: IL CASO DELLA BENECIA

DEŽELNI RAZVOJNI NAČRTI: KAJ PRINAŠAO BE-NEČIJI?

6 - 25.3.1983

Incontro con i rappresentanti della Regione Friuli-Venezia Giulia e della RS di Slovenia Srečanje s predstavniki deželne Furlanije - Julisce krajine in SR Slovenije.

PROBLEMI E PROSPETTIVE DELLE REGIONI DI FRONTERA

PROBLEMI IN PERSPEKTIVE OBMEJNIH OBMOČIJ

Predavanja bodo potekala v občinski dvorani v Špetru s pričetkom ob 18. uri.

Gli incontri avranno luogo a San Pietro al Natisone nella sala consiliare alle ore 18.

Beneški študijski center

Centro Studi Nediža

Špeter / San Pietro al Natisone

Slovenski raziskovalni inštitut
Istituto di ricerche sloveno

PORTOROSE

SEMINARIO DI LINGUA E CULTURA ITALIANA

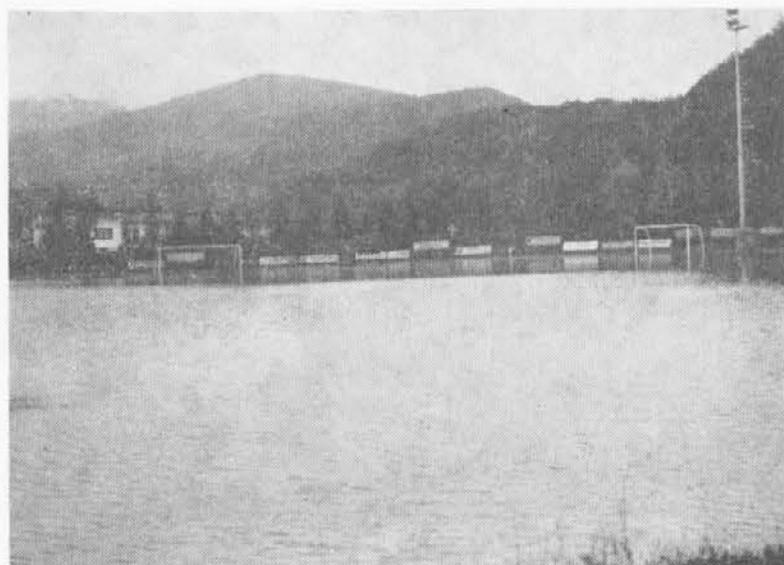
A Portorose (Jugoslavia) è cominciato questi giorni il XXII. seminario di lingua e di cultura italiana. Esso durerà otto giorni ed è indirizzato in modo particolare agli insegnanti ed agli studenti delle scuole con lingua di insegnamento italiana dei comuni costieri.

I professori dedicheranno l'interesse alle metodologie

Incontri culturali

1983

La Benecia ad una svolta:
emarginazione o sviluppo?

Questo è il terreno di gioco di S. Pietro al Natisone il 14 novembre, più che al campo si può pensare ad un laghetto artificiale od ad una piscina! Mancano solo le barchette. Questa è purtroppo la situazione che nell'arco di una annata sportiva si ripete con puntualità e il trenta per cento degli incontri viene rinviato.

LO SPORT

CALCIO

RISULTATI E MARCATORI (al 16 gennaio)

PROMOZIONE

Valnatis. - Cordenonese 0-1
Valnatis. - Azzanese 0-0

2^a CATEGORIA

Audace - Faedese 1-0
Cussignacco - Audace 0-1
Savognese - Real Udine 0-0
Natisone - Savognese 1-1

3^a CATEGORIA

Pulfero - Savognanese 1-1
Pulfero - Aurora Remanz. 1-0

UNDER 19

Fulgur - Valnatisone 0-0
Sangiorgina - Valnatisone 3-3
Buttrio - Valnatisone 1-2

ALLIEVI

Lauzacco - Audace 0-1

GIOVANISSIMI

Azzurra - Valnatisone 2-1
Valnatisone - Faedese 2-0

le, Birtig Roberto, Dugaro Terry, Scaunich Bruno, Vogrig Simone, Caucig Roby, Zuiz Andrea.

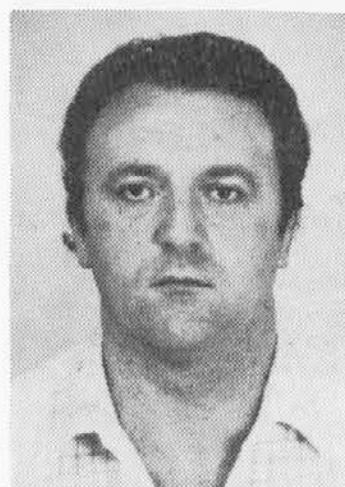
Seguono con una rete all'attivo ben ventiquattro calciatori.

Antonio Straulino «stopper dei Pulferi».

Graziano Crucil: Nogometna ekipa zbira domačo mladino

Smo intervištal Graziana Crucil, ki je prešident A.C. «Pulfero» iz Podbuniesca in je tudi prešident in član peuškega zobra «Nediški puobi».

Graziano Crucil

Pravi nam de dedikava pevskemu zboru in skuadri «Pulfero» vse ure, ki ima fraj.

«Lietos, 1. marca, bomo feštigal 10 let od ustanovitve škuadre. V vsih teh cajtih smo muorili afrontat puno težav, predvsem ekonomskih, de smo lahko ohranili škuadro, ki igra v trečji kategoriji.

Zaki ste ustanovil škuadro «Pulfero»?

Smo ustanovil tole škuadro ne samuo, da bi kupe daržal naše te mlade, ma tud zak smo preprčani, de šport je zlo util za človeka.

Ste nam ačenu na ekonomskie težave.

Pru zaradi tega imamo še samuo moške člane. O mladinski škuadri na moremo še

guorit. Če dodamo še, da smo še brez našega igrišča (campo sportivo), je tud jasno, da od kampionata se na moremo čakat buj velikih rezultatov.

Sedam let smo igral v Špietu, sada pa igramo v Sauodnjem. Vam povjem še, de naši trašferimenti pridejo reč za nas puno šepž in tudi, da naša škuadra na more miet puno tifozu, ku da bi igral doma na našem igrišču.

Igrische je že progetano, vse ostale diela pa so šele na karti.

Od kod pa pride pomuoč?

Kontribut iz javnih ustanov jih je malo. Sami se muormo pomagat.

Velik kontribut za našo škuadro daje pevski zbor Nediški puobov. Sam prešident telega zbor, piejem v njim kot tudi alenator škuadre Paolo Cont. Naš zbor je vičkrat invitiran na ojetja, kjer nam dajo njenki denarja, ki je zlo potrieban za našo škuadro.

Po partiti, brez gledat na rezultat, se vsi kupe zberemo v kaki osteriji, kjer pozabimo na vse naše ekonomiske probleme in vsi kupe zapojemo naše veselje domače piesmi. Dostkrat se je že zgordilo, da smo se ušafal vsi kupe le v dni osteriji s tistimi, ki so nas premagali. Čudli so se, kar smo jo po našim zapiel. «Zgubil so pa vsedno piejajo». Tuole za nas pride reč šport. Naj povjem še, de naši igralci sami kupavajo čerjeuge za igrat, mi jim damo samuo oblačilo. Tele reči se na dogajajo še v škuadrah od diletantu.

Dost domačinu je v vaši škuadri?

Ljeta od zat jih je bluo zlo malo. Sada pa je pomuoč od zuna zlo limitana, tuole pride rec za nas velik sučeš.

Kajšna je pa vaša kolaboracija z drugimi bližnjimi škuadrami?

S škuadrom iz Sauodnjega puno kolaboravamo, dokaz je tudi, da igramo na njih igrišču.

Z Audace iz Sv. Ljenarta imamo prijateljske kontakte, večjega kolaboraciona pa ni. Z Val Natisone pa niemamo kontaktu.

Ka se čakata za napri?

Deset let se tučem, da bi nam napravili igrišče. Upam, da ga bomo preca imjel. Tuo-

le bi bluo za nas zlo important. Kar se tiče ekonomskih težav bomo višno muorli se buj potrudit, da napravimo vic nastopov z Nediškimi puobi», je poškercu simpatični Graziano.

Ka mislite pa o sodelovanju s slovenskimi škuadrami Tržaškega in Goriškega.

Škoda, da do sada telega sodelovanja nie bluo. Do sada niesmo igrali še ne partie kupe z njimi, zato mislim, de bo paršlo najprej do teh prijateljskih partit. Želieli bi invitirat tut kako škuadro iz Slovenije, pa kam, če niemamo igrišča».

Graziano Crucil, neutrudljivi kulturni in športni delavec, vabi tržaška in goriška društva, da poskarbijo, de se pride do teh srečanj.

A.S. Pulfero: stojte od leve proti desni, Corredig Paolo, Bordon Roberto, Zufferli Mariano, Busolini Mauro, Cosson Gianni, Zampari Ennio, Busolini Vanni, Iussig Ezio, spodaj Vogrig Danilo, Chiabai Luigi, Cedarmaz Dino, Iussa Giuseppe, Martinig Silvano, Gujon Luigi, Bordon Paolo.

Paolo Gubana «il capocannoniere»

MARCATORI:

14 Reti: Gubana Paolo
11 Reti: Rot Žarko

9 Reti: Jussig Ezio

7 Reti: Carlig Stefano

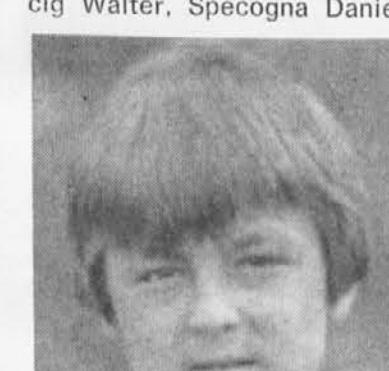
6 Reti: Chiacig Walter

5 Reti: Rucl Ermanno

4 Reti: Ipnottico Antonio, Miano Massimo

3 Reti: Dugaro Stefano, Dugaro Antonio, Chiabai Stefano, Fiorentini Massimo, Pijatto Cesare, Dorbolò Michele, Trusgnach Gianni, Scuderin Andrea.

2 Reti: Boccolini Luigino, Scaravetto Claudio, Barbiani Cristiano, Manzini Gabriele, Cosson Gianni, Cernoia Paolo, Carbonaro Franco, Petricig Walter, Specogna Danie-

Trusgnach Gabriele «Esordienti» Valnatisone.

SU' E GIU' PER LE VALLI

'Quo vadis Valnatisone?, ANCHE IL PROF. LIZZERO... HA RINUNCIATO!

di Paolo Caffi

Dopo le deludenti prestazioni con Cordenonese ed Azzanese, sono in molti gli sportivi delle Valli e di Cividale che mi domandano cosa stia succedendo alla u.s. Valnatisone. E' una domanda fatta alla persona sbagliata, in quanto dallo scorso trenta giugno non sono più consigliere della Valnatisone.

Purtroppo le cose ultimamente non stanno andando per il verso giusto e la squadra si trova in grande difficoltà (come avevo previsto all'atto delle mie dimissioni), ma sono rimasto nell'ambito societario in quanto svolgo l'attività di dirigente Arbitro e questo è il diciottesimo anno consecutivo. Ho incontrato nei giorni scorsi l'ex ministro Nero Vida che nel vedere le foto pubblicate dal «Novi Matajur» con le scritte ineggiante ad un suo ritorno ha voluto precisare che non vuole essere assolutamente al centro di polemiche, in quanto ha terminato il suo mandato di allenatore il trenta giugno scorso. Una sola cosa ha voluto chiarire Nero in merito ad un articolo apparso sul periodico «Friuli Sport» dal titolo «Specogna non molla». Ad un certo punto si mette in ballo un disaccordo con i calciatori, mentre a parte qualche caso isolato, non si è verificato, men-

tre ci sono state divergenze con alcuni consiglieri con a capo Aldo Sturam.

Da qui la mancata riconferma. Un vero peccato perché un allenatore con l'esperienza e la serietà di Vida non poteva fare che bene alla società, senza voler togliere nulla all'attuale mister Giorgio Mesaglio.

Volti pagina e spero che tutte le componenti della società svolgano con efficienza i ruoli che hanno assunto all'inizio della presente annata, e che ritorni quell'armonia e quella serietà che da un anno circa sono venute a mancare, perché è nei momenti di difficoltà che si vede il carattere e la forza di reazione.

Attività ricreative

Merita una particolare nota la festicciola con rinfresco che la sezione di S. Pietro dell'Udinese Club ha voluto donare ai propri soci e ai loro figlioli.

Domenica 19 dicembre alle ore diciassette alla Trattoria «al Giardino» sede del so-

dalizio è arrivato Babbo Natale che ha portato dei doni a tutti i bambini presenti, che hanno ringraziato è stata questa una festa voluta dal nuovo direttivo con in testa il nuovo presidente Roberto Dorbolò, gradita soprattutto dai soci.

Walter Chiacig, «goleador determinante».

AUDACE .. UMILE .. E GRANDE !!!

Non possono mancare sul numero attuale le belle imprese delle due formazioni dell'Audace; gli allievi hanno espugnato il campo di Lauzacco con una rete del solito Stefano Carlig, (detto «Tahamat») dai propri compagni di squadra) raggiungendo così quota sette nella classifica dei marcatori. La prima squadra allenata da D'Andrea ha espugnato dopo

oltre due anni il campo della capolista Cussignacco, con rete di Walter Chiacig a tre minuti dalla fine e si è così insediata al secondo posto della classifica. In settimana la lega ha deliberato in merito del ricorso della gara con l'Ancona della categoria allievi, sapendo che il ricorso era improponibile avevamo già in precedenza confermato il risultato e i marcatori.

Pio Tomasetig, «colonna dell'Audace».

CICLOCROSS

Il 'Clan Beuzer, spadroneggia...

Vittoria alla grande dei ciclisti del riconfermato presidentissimo dell'Unione Ciclisti Cividalesi cav. Bruno Beuzer nel trofeo «Elifriulia» svoltosi a Cividale, con Roberto Sava dominatore incontrastato.

Si è concluso anche il campionato regionale di ciclocross con la gara di Cussignacco che ha visto protagonisti gli atleti del direttore sportivo Bruno Bellina che hanno regalato quattro vittorie di categoria sulle sei a disposizione, Valter Pettoroso (cadetti), Roberto Sava (senior), Eros Micheluzzi (veleterani) Luciano Nadalin (gentleman) per Bruno Beuzer si è concluso nel migliore dei modi un proficuo 1982.

REZIJANSKI FOLKLORISTI NAGRAJENI

Ali verjamete, da je rezijanska folklorna skupina nastala že leta 1838? Morate verjeti, ker za to obstajajo dokumenti. Takrat je namreč skupina Rezjanov v Vidmu nastopala ob prihodu cesarja Ferdinanda. To nam je povedal predsednik skupine Luigi Paletti. Povedal nam je to z zadovoljstvom, ker je prav tiste dni prejel visoko priznanje Slovenske kulture gospodarske zveze. Osebno ni mogel prosostovati zasedanju glavnega odbora SKGZ v Kulturnem domu v Trstu, ker je bil zadržan. Pač pa je priznanje v njegovem imenu dvignil prof. Viljem Černo, predsednik teritorialnega odbora SKGZ za videmsko pokrajinu, in mu ga prinesel na Ravancu že naslednjem dan.

Folklorna skupina šteje sedemdeset članov in je razdeljena v dve skupini, v mlajše in v starejše plesalce in citravce. Skupina ima svoj sedež v novi Rezijanski kulturni hiši.

Odkar je Paletti predsednik skupine, to pa traja že 12 let, so veliko potovali in nastopali. V Italiji so bili v številnih krajih od Sicilije do Južnega Tirola, pa od Trsta do Piemonta. Veliko so nastopali tudi v inozemstvu, posebno v Sloveniji in v Jugoslaviji. Prijetne spomine imajo na svoje bivanje v Ljubljani, Zagrebu, Zadru, na Reki v Kopru in Kranju, kjer so doživali zelo prisrčen sprejem. Plesali in peli pa so tudi v Grčiji, Nemčiji, Belgiji, Švici, Franciji in na Holandskem.

Kakor je s finančnimi sredstvi? Ni ravno dobro, vam bodo znali povedati. V naši deželi so furlanske folklorne skupine, ki so samo na papirju, pa so deležne izdatne deželne pomoči. «Znajo biti glasnejši od nas, delajo pa manj ali celo nič», se upravičeno jezijo v Reziji.

DREKA

Je Benečanka tista, ki je prodala srečen listek novoletne loterije v Milianu

Naše ljudi ušafaš po vsem svetu, srečaš jih po vseh deželah, so preteči v Milianu živi puno naših ljudi in med njim je tudi Loretta Ruttar - Uerbova iz Brega-Dreka. Nje mož Santo Arcodia je Sicilijan.

Na glavni železniški postaji (Stazione Centrale) v Milianu imata ediklo številka 5. Imata sina, ki se kliče Luigi in ima 7 let. U njih edikoli so prodali listek serije AD 531019, ki je povezan s florentinskim igralcem - Giulio Farci - in takuo šenkali Milianu pou milijarda lir.

Loretta, nje mož Santo in sinček so veseli, da so prodali srečo ljudem in s tem napravili nove milijonarje. Da bi bluo še hljetu takuo!

Novi goriški nadškof je pozdravil naše vernike po slovensko

Znano je, da se je prezgodaj preminuli goriški nadškof Cocolin popolnoma zavedal v kakšni škofiji opravlja svojo apostolsko službo. Zavedal se je, da v goriški nadškofiji živita dve narodnosti, ki pa spoštujeta istega Boga. Tem obstoječim razmeram, tej resnici se je bil msgr. Cocolin tudi dobrovoljno in duševno prilagodil in mislim, da smo mu dolžni to priznanje na tem mestu. Slovence je pozdravil po slovensko in med slovenskimi verniki je tudi somaševal po slovensko.

Bil je konciljski škof! Ijudmi, po katerih je mogoče spoznati šegavost Benečanov, ki jim je ne zmanjka, pač je še tako hudo. Tudi po tem je mogoče poznati, da so v bistvu veseloga načaja in optimistično razpoloženi.

Na vsaki strani je po ena fotografija v barvah, ki ponazarjajo pokrajinske motive, bivališča in tudi najstarejšo beneško cerkev.

Kakov je zapisano na prvi strani, je »štikljace« na fotografijah zapisal Luciano Chiabudini - Ponedišček, vse ostalo pa Emil Cenčič. In ker je vsega ostalega zelo veliko in je to tudi vsebinsko bogato, je potrebno avtorju kakor tudi izdajalcemu svetu za dragocen prispevek k oboagativi slovenskih koledarskih zbirk izreči toplo priznanje.

Ije in potrebe? Napovedi, pričevanja, dejstva, nam dajo upati, da bo novi goriški nadškof, msgr. Antonio Vitale Bonmarco vreden imena svojega predhodnika Cocolina.

Ko mu je letos - na dan Sv. treh kraljev podelil pač škofovsko posvečenje v cerkvi Sv. Petra v Rimu, se je obreda udeležilo veliko število vernikov iz goriške nadškofije. Med njimi je bilo tudi precej slovenskih vernikov, katere je sprejel drugi dan po posvečenju. Pozdravil jih je po slovensko in njegov kratek nagovor se je takole glasil:

»Dragi bratje in sestre, vesele sem, da lahko danes pozdravim v vašem materinskem jeziku tudi predstavnike slovenske skupnosti, ki so prišli v Rim na moje škofovsko posvečenje. Dejstvo imeti v škofiji en jezik več, še eno kulturo, smatram za neizmerno bogastvo, če le to prispeva k večjemu ravnovesju in čim popolnejšemu skupnemu življenju ter medsebojnemu sodelovanju.«

Prosimo torej danes, naj sveti zavetniki in mučenci naše goriške nadškofije, hčerke oglejske Cerkve, ki je bila skrbna mati vere in civilizacije naših dveh narodov, podari milost, da si bomo vedno prizadevali za rast naših občestev in medsebojno sodelovanje.«

Novi nadškof bo svojo pastirske službo v Gorici prevzel v nedeljo, 6. februarja. Morda bo rekel kakšen Benečan: »Kaj nas briga goriška nadškofija!« Jaz pa pravim, da nas briga. Goriška, tržaška in videmska nadškofija morajo najti skupno pot za rešitev našega narodnostnega problema. In v tem duhu pozdravljamo novega goriškega nadškofa, ki je že pokazal svojo odprtost s slovenskim pozdravom, slovenskim vernikom.

I. P.

SV. LENART

GORENJA MERSA

Umaru je Obit Giovanni Battista - najstarejši beneški partizan

Ponoči od torka na sredo, 19. januarja je umar u čedajskem špitalu Obit Giovanni Battista, najstarejši partizan Benečije. Manjkal mu je glich dva mjeseca an pou za 82 ljet, saj se je rodio u Sv. Lenartu 3. aprila 1901 leta.

Battista je bio simbol, bandiera, karakteristična partizanska osebnost (personalità). Veseljak, ki je vseliu druge, dobar z dobrimi, usmiljen z usmiljenimi in tard - nepošljiv s tardimi nasprotniki.

Kadar ga je njega žena videla maršjerat po Gorenji Mersi u četi partizanov in ga povprašala: »Battista, kam greš?«

»Grem liberavat moje njeve!« je na kratko odrežu in šu naprej.

Nemci so ga ujeli. Peljali u Gorico, kjer je bio obsojen na smart. Njega in druge so hoteli postreliti, ko so se Amerikani in Anglezi že bližali Gorici. Rešili so jih karabinieri, ki so se obarnili u zadnjem momentu s partizani.

Morebit, da je kajšankrat tudi preklep, zak so ga rešili, ker je po uejski pravu vse te fardamane... Z družino je bio preganjelan, sojen na znamen procesu proti takozvanim »Beneški četi«. Puno jih je muoru požrjet, a je bio tajšan, da ni ostal obednemu dužan, da jih je tudi on sturopožerjal nasprotnikom.

Biu je med ustanovitelji Demokratične fronte Slovencev v Italiji, med ustanovitelji kulturnega društva »Ivan Trinko«, član ANPI Nediskih dolin, zmeraj na strani delavcev, v borbi za ponižane, za resnico in pravico.

Imeu je lep pogreb, čeprav je bil delovni dan. K

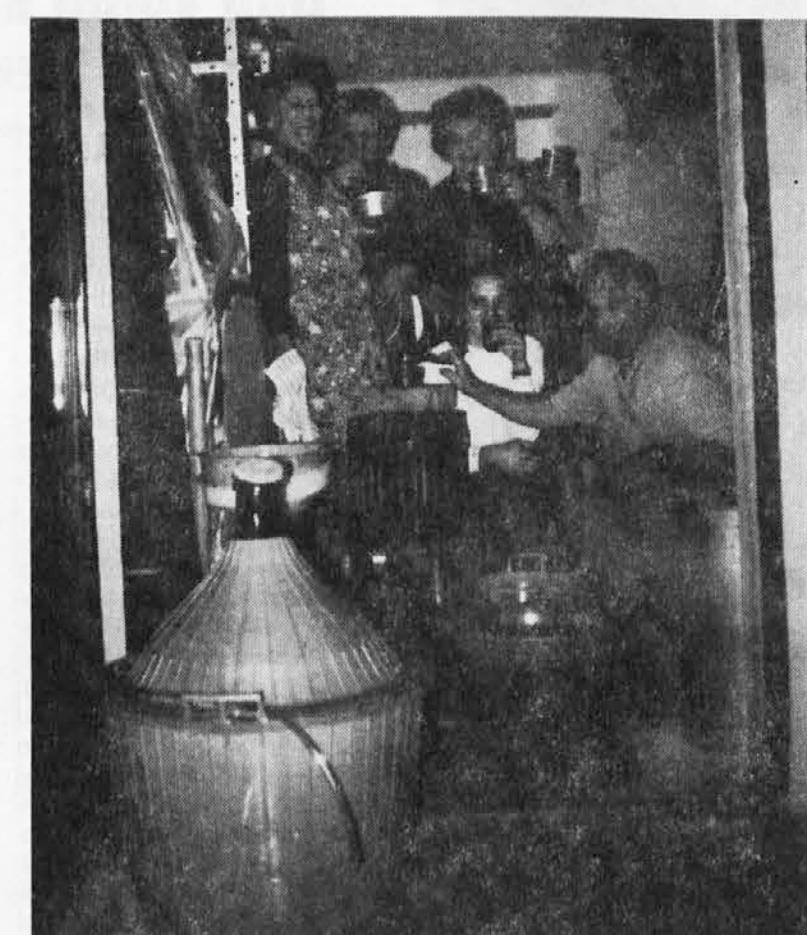
zadnjemu počitku smo ga spremišljali u četrtak, 20. januarja pri Sv. Lenartu. Puno ljudi mu je paršlo dajat zadnjo slovo. U cerkev in u jame so ga nesli trije partizani in en domaćin, njega parjatev iz Gorenje Merse. Gospod famoštar, ki je sada tudi dekan Nediskih dolin, don Adolfo Dorbolò, je imel u cerkvi lep govor za rancim Battistam, ob odpartem grobu pa se je poslovil od dragega pokojnika v imenu kulturnega društva »Ivan Trinko« in ANPI naš direktor Izidor Predan - Dorić.

Naj gre udovi Sandrini in sinu Grazianu naša tolažba.

SOVODNJE

Dobro je začelo leto za savuojsko dolino: rodil se je parvi otrok telega lieta v našim kamune. Srečna mama je Susanna Massera iz Jelin, tata pa Maurizio Bernich iz naše vasi. Liepa čičica se je rodila v čedajskem špitalu v saboto 15. ženarja an so ji dali ime Eleonora. Čičic, ki je zaries liepa, želmo vse narbojše v življenu, ki ga ima pred sabo. Mam in tat čestitamo. Upamo pa, de Eleonora ne bo parvi an zadnji otrok telega mladega para, an tudi ne zadnji otrok v našim kamune v telim liete, ki je komaj začeu.

ČEDAD

Takuo so stiskali vino

Tudi majhna preša, majhna turkelj je dobar za stisnit zmaščeno grozdje iz katerega nam pride sladko vinice, kot nam kaže naša fotografska. Okuole majhnega turkeljna so se zbrali, stiskali in pokušali: Emilio Cuvovaz iz Gorenjega Marsina,

Izdati so ga slovenski duhovniki

Izšel je stenski Beneški koledar

V njem je bogato gradivo v besedi in slik

Ob novem letu so beneški duhovniki, ki se zbirajo okoli Dom ponovno koledar, ki je vsako leto bogatejši in zanimivejši. Gre za lepo tradicijo, ki je ne poznamo med zamejskimi Slovenci. Ta koledar ni samo praktično in koristna publikacija, na katero nekaj zapiseš, ampak ima tudi globok kulturni in v beneških razmerah pomemben narodnobjuditelski name.

Na prvih naslovnih strani sta pesmici Okoule ognjišča in Pred studencem, ki ju je spisal Luciano Chiabudini, znani beneški pisec pesmi in iger za Beneško gledališče. Obe pesmi je v barvah ilustriral Moreno Tomasetig.

Na naslednjih dvajstih listih, po enem za vsak mesec, je zbrano bogato gradivo v besedi in slik, kjer je mogoče prebrati beneške pregovore, mašno molitev, beneške modrosti in izjave znamenitih mož. Zelo prijetno se berejo, saj so napisane v verzih, današnje beneške pravljice, Njhov avtor, beneški župnik Emil Cenčič se poslužuje ptičev, da preko njihovega kljuna pove pikre resnice na račun ljudi. V isti rubriki so tudi napovedi vremena, opis vpliva barv na človekovo počutje in opis osebnih potez na obrazu, barva oči, oblike nosu itd. in kakršnega značaja so ljudje s takšnimi ali drugačnimi značilnostmi obraza, skratka majhna študija človeškega značaja.

Prav na spodnjem koncu strani so zgodbe iz življenja Benečanov, opis njihovih navad, njihovega obnašanja. Gre za zgodbe, ki krožijo med

BENEŠKI DUHOUNIKI

••• SKUPINA "DOM" •••

BENEŠKI KOLEDAR

OKOULE OGNJIŠČA.

»Kaj uoda lepou vugreje varčel notar po pest soli, potakn samou dve veje de pulenta se na smodi?«
Tan na špenu ser se ūaje, frika očvara, lepon diši.
»Glej, te mal' ki dielet makel!
»Le pusti ga, naj se tolji.
Kaj ognjišče gori smo žoma prek skuplj usta družina se veseli!«
Pred studencem je svidenje par ognjišče je veselo.

Slika napravljena za pust 1931 na Zverincu. Pustovali so 4 dni.

Bliža se pust

Letos bo Veliki Pust zlo zagodà. Za mesec dni bo Pepeonica (16.2.1983). In čeče, ki se njeso poročile, bojo na tisti dan žalostno zapjele našo staro pesem:

**"Donas je Pepeonica,
ostala sem samica!"**
Jih pa kajšan potrošta:
**"Muč, muč, muč,
pride fantič na pomuoč!"**

Gor na vse mizerje, ki smo imeli, je bluo pustovanje velekega pomjena za nas. Jедdi in pili smo vse, kar smo imjeli narbuojsegaa pod na-

šo strjeho. Imeli smo velike maškerade, ki so se zachele zgubljati, kadar smo zgubili naše mlade ljudi zavojo emigraciona. Fotografijo, ki vidite tle zgoraj, je bla posneta leta 1931 na Zverincu. Tisto leto so praznovali pust 4 dni. Na fotografiji vidimo mlade puobe, ki so donas noni al pa celuo bižnoni, a puno pa jih že ni vič na temelj svetu. Tisti, ki so ostali, naj bojo veselo praznovali letošnji Pust z nami. (Fotografijo nam je posodila Ernesta Vogrig - Peginova iz Hlocja).

SREDNJE

V soboto, 17. dičemberja lanskega lieta, sta se poročila v Taminesu (Belgija) Chiabai Vanni in Cortese Gianna.

Vanni je Pisini po domače iz Gorenjega Tarbja an že šter lieta diela v Švici. Zapoznu je mlado ženo Gian-

no, kar je s staršimi hodila na počitnice v Duge, od kod je nje mama, Petruova po domače.

Noviča ostaneta še ne dva mjeseca pri nas v Benečiji in potle bota šla v Švico, kjer bo mladi par živel.

Na liepi sliki videmo Gianino in Vannija na dan njih poroke. Vsi mi jim želmo vse dobre v skupnem življenju.

OBLICA

U torak, 11. januarja je biu podkopan u našem britofu Augusto Floreancig, star 76 let. Po dugem tarpljenju je umaru u videmskem špitalu. Biu je pošten in bardak mož. Vse je imeu rad in njega so imeli vsi radi. Ohranili ga bomo u lepim spominu, družini in žlahti pa naj gre naša tolažba.

ŠPETER**NOKULA**

Lepe reči se gajajo v Mohorovi družin iz naše vasi. Lansko lieto se je poročiu Giorgio Suber z Mario Gognach iz Matajurja. Lietos pa se je rodiu njih parvi sin, Maurizio. Puobič se je rodiu v čedajskem špitale 5. januarja. Vsi so veseli: tata, mama, noni an vasnjani, zak takuo njih majhana vas se aršier. Troštamo se, de še kajšan bo napravu, kar so napravli Giorgio an Maria. Malemu puobčju želmo vse dobre v življenju, ki ga ima pred sabo. Giorgio an Maria, takuo napri!

U petak, 7. januarja je bla podkopana u domačem britofu Amelia Strazzolini, udova Pussini. Učakala je visoko starost: 92 let! Rajnko Amelio so u Špetru vsi lepou poznavali in spoštovali. Bla je puno let mežnarca domačine cerkve.

Puno ljudi jo je spremljalo h zadnjem počitku. Ohranili jo bomo u lepem in venčnem spominu, družini in žlahti pa naj gre naša tolažba.

Vesela in žalostna iz Ažle

Čegih no malo prepozno, je vsedno lepou napisat lepo in veselo novico. U Polikliniki u Vidmu sta se rodile na dan 1. novembra 1982 bližnici (dvojčke) Silvia in Cristina Venturini. Srečenata je Stefano, mama pa Antonazzo Roberta. Silvia in Cristina sta lepe čišice, podobne ku kaplje pod vejo. Že puno ljet se njeso rodili bližnici u Ažli, zato sta novorojenke razveselile vso vas, posebno pa tata in mama, none in žlahto. Želimo jim puno sreče, zdravja in veselja v življenju, ki ga imajo pred sabo.

* * *

Na žalost pa kronist ne more pisati samuo veselih novic, pisati muora tudi žalostne in žalostna je tista, da je biu u saboto, 15. januarja podkopan u našem britofu znani učitelj (meštri) Giuseppe Zufferli, ki je imeu samuo 66 ljet.

Umar je u videmskem špitale. Rajnik meštri Bepo je biu sposoban pedagog. Učiu je skoraj po vseh šuolah naših dolin. Ne samuo otroci, tudi starejši so ga imeli radi, zavojo njega veselega in simpatičnega karakterja.

Puno ljudi, njega kolegu, bivših šuolarju, vasnjantu, žlahte in veliko drugih parnjateljev so ga spremljali na njega zadnji poti. Naj gre žalostni družini naša tolažba.

Ažla je na hitro Ada Jussig - udova Manig, stara 70 let. Nje pogreb je biu u Ažli u torak, 18. januarja popudne. Bla je bardka žena, delovna in pridna gospodinja.

Ohranili jo bomo u lepim in venčnem spominu, žalostni družini in žlahti pa naj gre naša tolažba.

Na liepi sliki videmo Gianino in Vannija na dan njih poroke. Vsi mi jim želmo vse dobre v skupnem življenju.

AŽLA

Umarla je na hitro Ada Jussig - udova Manig, stara 70 let. Nje pogreb je biu u Ažli u torak, 18. januarja popudne. Bla je bardka žena, delovna in pridna gospodinja.

Ma povejmo, kdo so bli

SPOROČILO NAROČNIKOM

Zaradi tehničnih težav niste dobili poštne položnice, kot smo bili napovedali.

To boste dobili v tej številki in lahko poravnali naročnino za leto 1983. Časopisa nismo podražili, to se pravi, da bo tudi letos stala naročnina le 6.000. lir za Italijo.

Zaradi tehničnih zapletljajev bodo dobili poštne položnice tudi tisti, ki so naročnino že plačali. Naj nam ne zamerijo in naj jih vržejo in koš!

AVVISO AGLI ABBONATI

In questo numero troverete il conto corrente postale con il quale potrete rinnovare l'abbonamento al nostro giornale.

A tale proposito vi ricordiamo che la quota annuale è rimasta invariata:

Italia	L. 6.000
Europa	L. 8.400
Paesi d'oltre oceano:	
Per via normale	L. 8.400
Per via aerea	L. 15.900
Australia (aerea)	L. 20.900

Per motivi tecnici tutti i nostri abbonati riceveranno il conto corrente, coloro che avessero già regolarizzato la propria posizione sono pregati di non tenerne conto.

PIŠE PETAR MATAJURAC

Kajšna politična kombrikola na "Telefriuli,, !
So bli Stellini pa so manjkali štalloni

okorno mizo, bi biu muoru mučat, zak če bi biu odparu usta, bi bli ljudje hitro zastopil, da ima «Stellini» slavnostnega presidenta, ki ne zna po talijansko in bi bli tudi zastopil, da mu Marseu — al pa kajšan drug — piše pisma, ki jih pošilja giornalam. (Glej Novi Matajur 1.15 septembra 1982). Tudi Renzo ne more dost trobentat o ponikanju spoštovanja človeške osebnosti. Maršeu nam je ankrat pravu:

1. Moderator Driussi (Moderator od koga in za koga, če so sedjeli za mizo tajšni, ki bi se ne tukli in praskali med sabo zavojo njih idej?).

2. Don Giuseppe Mucig, ki je biu dugo ljet famoštar u Srednjem;

3. Chiuch Giuseppe, predsednik gorske skupnosti Nediskih dolin;

4. Zef Margijnai — Albaž — autor bukvi — gospodar hotela «Natisone», ki mu je hitro zrasu gor kot goba storovka;

5. Renzo Marseu — podpredsednik društva Jakopo Stellini (capoorchestra).

Ma kaj so pravli teli ljudje?

Malo o bukvah, a vič drugih reči, ki so ble že taužentkrat in taužentkrat ponovjene.

Povjedat muoram, da sta bla narbuje interešant gospod Mucig an Renzo Marseu.

Mucig je biu interešant tudij zavojo tega, ker je lagū. Jau je, da ni prebrau bukvi «Marcia di un Albanese verso la libertà» in da je prebrau samuo «bozze».

Lahko mislimo, da so mu jih parnesli koregiavat, kar pomeni, da je bukva prebrau še prej ko vsi drugi. Ma tuvale ni lagū. Gospod Mucig je lagū, kadar je jau, da ne vje, zakaj so ga klicali na «Tavola rotonda» da ne vje zakaj je paršu, potle pa je vetegnuna dan dokument, ki mu ga je med konferenco utaknu u gajujo Sv. Duh in ga prebrau. Dokument že poznamo. So ga sparjeli in podpisali vsi duhovniki u naših dolinah in govorili o tem, kajšan jezik naj nucajo duhovniki u božjih in cerkvenih opravilih.

Don Mučič ni biu samuo lažnik, biu je tudi želet! Iz njega besied se je dalo zastopit, de po naših dolinah komandira ena majhna peščica Slovenju, da darži ljudi in strahu in da so on in tajšni, ki so sedjeli oku mize buoge «vitime!». Narbuje je užalilo, kadar je jau, da u naših dolinah ni spoštovanja do človeške osebnosti.

(Non c'è rispetto per la personalità umana).
Iz kajšne prižnice pridejo tele besjede!
Renzo Marseu je biu simpatičen, kadar se je zahvalil Mariu Ruttarju - Mohorinu - presidentu od «Circolo culturale Jacopo Stellini», zak ga je delegù, de ga bo rapreženavu na okovni mizi.

Hitro sem pomislil, da bi muoru Ruttar zahvalil Marsielu (če se ne misli na strumentalizaciju), zak ga je rješu iz velike težave. Če bi biu muoru iti Ruttar na

«U cajtu uejske smo šli pruoti Ljubljani. Nemci so ujeli partizana in ga gnali po cestji pred sabo. Za njim so nahujskali pse, ki so mu kos za kosom trgal meso iz rit in stegni. Tista scena me je zgrozila».

Ja, ti vjerjem, Renzo, da te je zgrozila, ker te poznam an vjem, da si zlo usmiljene garca, ma ti, però njesi biu u nevarnosti, da te njemški psi ugriznejo, tvoja «personalità umana» in tvoja rit sta bla zavarvana in spoštovana.

Don Mucig nam je ankrat jau, kadar smo parpravjuval Kamenico, u Marjovi oštariji u Varhu:

«Ušafu sem bukva od rajnega gospoda Kaluta, tiste, s katerimi se lahko parkliče tučo. Prosu bom in naredu takuo, da bo padala tuča po Kamenici u kosjih po kuiniale...».

«Ma gospod, tam bo tudi utar, tam bojo vaši sobratje, gospodi nunci, ki bojo maševel», smo mu pravil omehat sarce.

«Dol na nje, nai pada parvo, potle naj vam še vse druge razbijej! nam je odgovor in šu čez vrata.

Cveki gor po cestah bi bli le majahana rječ pruot debe li tuči, ki bi nas bla razbil, ki bi biu Buog uslušu Mučičeve prošnje in želje.

Se bruozar, de tiste Kalutove bukva njeso ble dobre za parklicat oginj, čene smo bli lahko slavo mislili o njih.

Margjinai je spoštoval z bombami človeško osebnost, (la personalità umana), kadar je bla po Evropi uejska že davno finila.

Za tisto lepo orkeštro na Telefriuli je nazadnjo zagođu Mizzau z basan: «Sem pruoti temu, da se uči gramatikalna slovenščina po šuolah u Furlanski Sloveniji, ker takuo bi se uniču — dištru dialekt».

Tuo je narvenč neumnost, ki jo moreš čut iz ust adnega intelektualca, ma kadar politika preomaga intelekt, se ne moreš čudit obedni stvari.

Nikdar se ni še posušu obdan studenac, zavojo tega, ker so pili ljudje vodo od njega. Posušu se je narvčekrat zavojo tega, ker je pod zemjo voda ubrala drugo pot. Nikdar ni umaru ubelan za žejo, al pa za boleznično če je piu zdravo vodo od svojega pravega studenca!

Vas pozdravlja vaš Petar Matajurac

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

GRMEK - Demografsko gibanje v letu 1982

IMAMO SAMO ENEGA MANJ KOT LANSKO LETO

Po drugih kamunah gre slabše

Ljetos, parvikerat lahko zapišemo, da se je varnilo u garniški kamun u ljetu 1982 vič ljudi, kot jih je izšlo po svjete iz kamuna. Se ne gre za veliko število, je pa vseeno važno, important za nas.

Zbrisani iz kamunskih registrov (tisti, ki so odšli) jih je bluo u lanskem ljetu 13, paršlo pa je živet h nam 18 ljudi. To je 5 vič in se je parvikerat zgodilo u zadnjih 38. letih. U ljetu 1982 smo imeli samou adnega človjeka manj, kot ljeta 1981. Tuđi, če imaš samou adnega manj, se je treba jokat, pa se u garniškem kamunu veselimo, zak gremo na bujojš. U ljetih, ki so za nami, smo zgubili tudi po stuo ljudi na ljetu: tisti, ki so odšli po svetu in tisti, ki so umarli. Zato se sada veselimo, da imamo u letu 1982 samou adnega človjeka manj kot v letu 1981. Škoda, da bo po drugih naših kamunah družač tudi ljetos.

In zdaj pustimo prestor števkam, ki so vseeno žalostne, zato, ker jih vseeno preveč umarje, kot se jih rodi. Se ne rodijo otroci, ker mladi pari grejo živet proč. None, stare mame, pa ne morejo vič roditi. Od dvanajst paru, dvanajst noviču od lanskega leta, so se ustavili u kamunu samou trije pari. Naj rodijo, srečno naj rodijo, želimo: naj hitijo, a drugi pari, kje bojo rodili?

Ce hočemo ustaviti mlade noviče doma, tiste, ki morejo dat življenje našim vasm, jim muoramo ustvarit tajne kondicione, da ostanejo na svoji zemji, da rodijo otroke na svoji zemji. Mi se zdi, da aministracion grmiškega kamuna je na tem delu in ko vidimo rezultate zadnjega demografskega gibanja, se troštamo, da se bo položaj še zbuojuš.

Tle spodaj pa preberite marzle, če črete pa tudi gorke številke demografskega gibanja našega kamuna.

Začnemo z življenjam:

ta Elio, Na konc tih iz Gorenjega Grmeka, mama pa Annamaria Trusgnach iz Kosce.

3) Floreancig Patrik, tata Ferruccio Uolcu iz Hostnega, mama pa Battistig Clara;

4) Vogrig Daniele - tata Alfredo Konšorju, mama pa Patrizia Genova, Rožnih iz Zverinca;

5) Rucchin Daniele - tata Giorgio Štefenet iz Rukina, mama pa Lucia Trusgnach.

So umarli:

1) Rucl Attilio - Pankarčin iz Topolovega;

2) Filipig Valentino - Poličnik iz Topolovega;

3) Filipig Giuseppe - Bizont iz Topolovega;

4) Sdraulig Luigi - Preddanken iz Sevca;

5) Gariup Veronica - Šteficiova iz Topolovega;

6) Bucovaz Bruno - Šimanu iz Zverinca;

7) Blasutig Cristina - Te Bogatih iz Sevca;

8) Chiabai Luciano - Vodopivec iz Vodopivca;

9) Crainich Virginia - Bledejova iz Malega Grmeka;

10) Bucovaz Antonio - Šuoštarju iz Gorenjega Barada;

11) Avanzi Leonida iz Milana, ki je živelna na Zverinca, mož Bucovaz;

12) Filipig Valentino - Jujlu iz Topolovega;

13) Rucl Giuseppe - Dreju iz Topolovega;

14) Giro Enzo - Vuku iz Klodiča.

So umarli u Belgiji naši trije kamunjani:

Vogrig Giuseppe - Tonhu iz Gorenjega Barada u kraju Seraing;

Primosig Umberto - Kovacu iz Sevca u kraju Tamines;

Leopoldo Vogrig - Falekin iz Gorenjega Barada u kraju Tamines.

So se oženili:

1) Zantovino Alvaro iz Podbonesca in Zufferli Marisa iz Rukina;

2) Sibau Giuseppe iz Sv. Lenarta in Simonelli Daniele;

3) Coceanig Sergio iz Premariacco in Trusgnach Maria Gianna;

4) Cattaneo Giovanni iz

Milana in Chiabai Silvana iz Vodopivca;

5) Gariup Paolo - Žnidarju iz Topolovega in Qualizza Gianna iz Srednjega;

6) Zufferli Gregorio Mušeljek iz Dreke in Canalaz Loretta Žefcova iz Kanalca;

7) Floreancig Ferruccio - Uolcu iz Hostnega in Battistig Clara iz Špetra;

8) Marinig Luciano - Uek iz Les in Todone Elida iz Manzana;

9) Gariup Giorgio - Šoluchen iz Topolovega in Pecile Gigliola iz S. Vito di Fagagna;

10) Giuccio Rocco - karabinier iz Klodiča in Vidale Angela;

11) Trusgnach Romeo - Jakopinu iz Kanalca in Lozsach Sandra iz Topolovega;

12) Trusgnach Ettore - Ceku iz Malega Grmeka in Zufferli Anna iz Varha (Srednje).

Vsem tistim, ki so se poročili, želimo puno sreče in zdravja, žalostno pa je, da od vseh poročenih, so ostali v našem komunu samou trije pari.

U Garniškem komunu je živjelo na dan 31. decembra zadnjega lieta 752 ljudi, 369 moških in 383 žensk.

Na zadnjem dan decembra 1981 pa je šteu naš komun 753 ljudi.

Koliko jih bo umarlo u temelj ljetu je u božjih rokah, koliko se jih bo rodilo pa že lahko parbljivo vemo, če zaštejemo na parste, dost noviču je ostalo lansko leto u našim komune in če bojo takuo zaspani kot do zdaj tisti, ki so napravili gnezdo po naših vaseh v prejšnjih letih.

RUKIN/ZALOČIL

Vilja božična je razvesela našo vas z novim rojstvom. U čedajskem špitalu se je rodil Rucchin Daniele - Štefenet in se je na svete dobiti z bratracam Kristian. Srečna in vesela sta tata Giorgio in mama Lucia Trusgnach. Daniele je peti in zadnji otrok, ki se je rodil u garniškem kamunu u letu 1982. Voščimo mu vse dobro v življenju, ki ga ima pred sabo.

GRMEK - KANADA

Smo že pisali, de se je rodi Martin Pauletig - sin poznanega Tomaža - Nježin iz Sevca in Olge Saligoi iz Oblice.

Sada objavljamo sliko, ki nam je paršla tele dni iz Kanade in kaže malega Martina par ur potle ki je videl luč sveta. Ponavljamo mu spet narlješe voščila, in se troštamo de liepa družina se nazaj varne v Benečijo.

GRMEK/SRIEDNJE

V soboto 4. řetemberja sta se v liepi Topoluški cerkvici poročila Anna Maria Trusgnach, Furjanova po domače iz Topolovega in Gino Stulin - Mateužu iz Gorenje Tarbja.

Vreme nie blua pru lepu, in če tudi diejo de «Sposa bagnata, sposa fortunata», je bluo buojš, če kar je finila maša, nie biu poprašiu snieg. Za tuole smo vsi hitro pohtitel h Furjanovim, kier je blua vse lepu napravljeno in kier smo se fotografal pod liepm purtonam.

Cez dno dobro uro so se novič zdarli iz Topolovega in lepu odpeljal v Dolenj Tarbi, kjer je bla ojet.

Mlademu paru, ki bo živeu v Gorenjem Tarbju, želimo vse dobre v skupnem življenju.

PRAPOTNO

Puno liepih novic nam je parneslo nove lieto. Rodiu se je v nediejo, 2. ženarja v čedajskem špitale malii Giacomo, drugi sin poznanega Marca Grassi, ki ima športno trgovino v Čedadu. Srečna mama je pa Tiziana. Mali Giacomo je ušafu na svete bratrica Luca, ki ima tri

lieta an pu. Veliko veselja je parneslo v družino Grassi tole rojstvo. Posebno je veselu nono Mario, ki ima znano gostilno v Prapotnem.

Malemu Giacomu in Lucu želimo vse dobre in puno sreče v življenju, ki ga ima pred sabo.

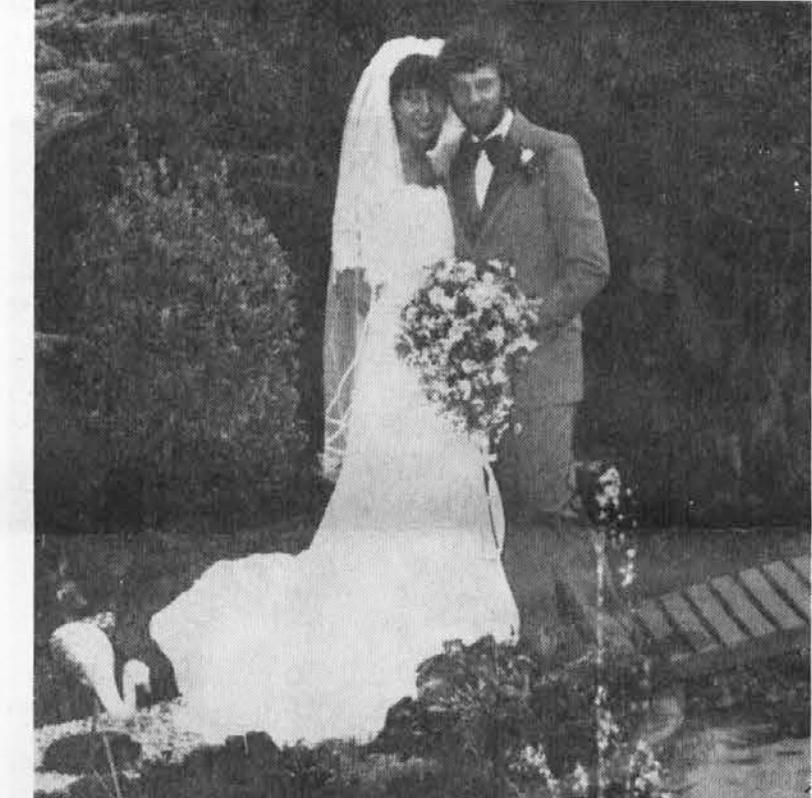
Podbonesec

RUONAC - KANADA

V soboto 4. řetemberja sta se poročila Anna Maria Trusgnach, Furjanova po domače iz Topolovega in Gino Stulin - Mateužu iz Gorenje Tarbja.

Nadomestno se vse dobre in skupnem življenju ne sa muo ruonški puobi an usa žlahta, ma tudi mi, ki jim želimo puno ljepih reči.

Troštamo se vsi kupe da bojo preca napuni praznoto, ki so pustil v Ruoncu in da nas pridejo obiskat.

ZUFFERLI FIORENZO & C.

CEMUR - San Leonardo
Tel. 727038

STRUTTURE IN FERRO

— Železno ogrodje

RINGHIERE - SERRAMENTI

— Ograje - Okna in vrata

CAPANNONI

— Hale

PER IL RISPARMIO

SSEGHE A NASTRO Ø 600 MN

Pan Zagre

— Trasmissione cardanica

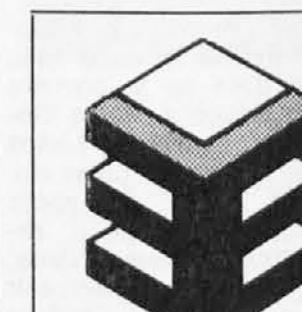
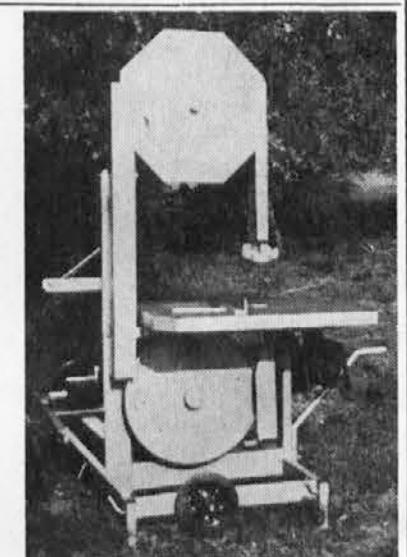
— Cardanski Pogon

— Trasmissione elettrica

— Električni Pogon

— Volani Metallo fuso

— Volani iz Zlitine

edilvalli
di DORGNA RINO & C. s.a.s.

CEMUR
SV. LENART - S. LEONARDO
Tel. 0432-723010

**Vendita materiali per l'edilizia
Prodaja gradbenega materiala**

Autotrasporti

Avtoprevoz

DESPAR di Terlicher Amedeo SCRUTTO DI S. LEONARDO

OFFERTE SPECIALI DESPAR - Dal 7 al 12 febbraio

Gr.	Articolo	Lire
125	Sardine Despar	750
125	Filetti di sgombro Despar	1.090
33	Aranciata Despar lattina	400
33	Pompelemo Despar lattina	400
33	Tonica Despar lattina	400
33	Birra Kantei Lattina	450
200	Coppa di parma Benson	1.340
200	Uva sultanina Despar	550
168	Formaggio Fontebianca c/ regalo	820
168	Prosciutto cotto naturale Benson	600
250	Pellicola per alimenti Despar	900
250	Pasta all'uovo Barilla n. 105	490
250	Pasta all'uovo Barilla n. 113	490
250	Pasta all'uovo Barilla n. 114	490
250	Pasta all'uovo Barilla n. 014	490
300	Biscotti Mellin	1.350
350	Ovomaltina	3.090
8	Crostatine mulino bianco Fam.	1.490
8	Saccottino mulino bianco Fam.	2.090
8	Tegolino mulino bianco Fam.	730
3/4	China Martini	5.280
200	Margarina valle Doppia	1.320
	Ava lavatrice fustino	9.550
200	Caffè suerte	1.790
1	Vermouth Martini bianco	3.290
1	Vermouth Martini rosé	3.290
1	Vermouth Martini rosé	3.290

Gr.	Articolo	Lire

<tbl_r cells="3" ix="3" maxcspan="1" max